საქართველო

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის მთავარი კომიტეტის ორგანო.

რედაქცია და კონტორა: თბილისი, რუსთაველის პროსპექტი № 11 რედაქცია და კანტორა ღიაა ყოველ ღღე დილის 9 ს., ნაშუადღევის 2 და ნახ. საათამდის. ტელეფონი № 15—73. მისამართი დეპეშებისათვის: თბილისი „საქართველო“ ფოსტის ყუთი № 76

განცხადებანი: განცხადება მიიღება ნაშუადღევის 2 საათამდის. სტრიქონი პეტიტი პირველ გვერდზე 15 მ. მე-4 გვერდზე—12 მ. სამგლოვიარო განცხადებანი 30 სტრიქონი—400 მ. 2 ნახ. საათის შემდეგ 100 მანეთით მეტი.

ხელის მოწერა: გაზეთი „საქართველო“ ქალაქსა და ქალაქს გარეთ ერთს თვეში—37½ მან. ცალკე № —1½ მან.

ფასი 15 მან.

წელიწადი მეექვსე. სამშაბათი, გიორგობის თვის 9. 1920 № 143.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მოითხოვეთ ყველგან საუკეთესო ხარისხის

კონიაკი

გაწმენდილი ჰურის არაყი და ტკბილი სასმელები დ. ი. კალანდაძისა

ბითუმად და ცალ-ცალკე თვეში ქარხანაში სადგურის (ვაგზლის) ქ. № 5.

ბარბარე გიორგის ასული, ივ ნე ანტონის ძე და ანტონ ივანეს ძე ცაგარელები გულითადი მწუხარებით აუწყებენ მათი დისწულის და დეიდაშვილის

თამარა რუსიშვილის

ტრაღიკულად გარდაცვალებას. დაკრძალვა მოხდება ქ. თელავში ოთხშაბათს 10 ნოემბერს საგვარეულო ეკლესიაში ღვთაებაში.

1—1 3254

ნინო გიორგის ასული, რევაზ მიხეილის ძე და ვახტანგ რუსიშვილები გულითადი მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ 5 ნოემბერს ქალაქ თბილისში ტრაღიკულათ დაიღუპა მათი საყვარელი შვილი და და

თამარა რუსიშვილი

დაკრძალვა მოხდება ქ. თელავში ოთხშაბათს 10 ნოემბერს საგვარეულო ეკლესიაში ღვთაებაში.

1—1 3259

ახალგაზ. თეატრი

ოპერა

ნოემბრის 9 **ქეთო და პეტე**

ნოემბრის 10 **რუსალკა**

ნოემბრის 11 **აბესალომ და ეთერი**

ნოემბრის 12 **ბალეტის საღამო**

მიხ. მორდკინისა

ოპერის დასაწყისი საღამოს სრულ 8 საათზე

ახალგზ. დრამის თეატრი.

(ყოფილი ა. ტ. ტ. ი. ა. ნ. ი. ა. — რუსთაველის პრ., № 21, ტელ. 8—07).

ორშ., ნოემბრის 9 ს საღამოთი

ოცელო

შექსპირისა

ლ. ი. ... დეკორაციები და კოსტიუმები მხატვრის ალ. ზალცმანისა

რეჟისორი აკაკი ფ ლავ

დასაწყისი საღამოს 7 საათზედ

1920 წ. **ქართული კლუბი** 1920 წ.

ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით

სინემატოგრაფი

კლუბში შესვლა საზოგადო წესით

დასაწყისი 7 საათზე.

1—1 164

სავაჭრო-სამრეწველო ამხანაგობა

„კავსინ“

თბილისი.

თავისუფლების მოედანი. (ერეკლის მოედანი.)

კ. ს. თამამშევიჩისა

მაღლა სართული. № 22.

მიღებულია ინგლისიდან კოსტიუმები და პალტოები ვაჟებისათვის. უმაღლესი ხარისხისა. ვაჭრობა ბითუმათ და ცალობით. ბითუმად მყიდველს ბევრი დაეთმობა.

ამავე ადგილას ავრეთვე ბითუმად გასასყიდი მანუფაქტურა და საგალანტერიო საქონლები.

სახალხო სავაჭრო-სამრეწველო

საზოგადოება

შეერთებული შტატების ნიუიორკი

უმთავრესი კონტორა აღმოსავლეთისათვის

კონსტანტინეპოლი 20-25 ტაიტასსან გალატა

წარმომადგენელნი კავკასიისათვის

ავტომობილები და ბარგის საზიდები ფორდისა ტრაქტორები ფორდსონისა. კამერები და

კოვრიშკები წარმომადგენელი ახლა თბილისშია. სასტუმრო „ორიანტი“ № 18 დილით 10 12 საათამდე საღამოთი 4—6 საათამდე.

საჭიროა თუჯის ღუმელი

მიღებიანათ

მისამართი გაზეთ „საქართველო“, რუსთაველის პრ. № 11 დილის 9—2 საათ.

მინდა ვიყიდო

საწერი **მაგიდა**

იკითხეთ ტელეფონი

№ 15-73

ქუთაისის ქალაქის გამგეობა

ამით აცხადებს, რომ

თავისუფალია ქიმიური ლაბორატორიის გამგის ადგილი.

ვისაც ამ ადგილის დაჭერა სურს, ნოემბრის 10 რიცხვამდი ქალაქის გამგეობაში სათანადო განცხადება უნდა შემოიტანოს და თან წარმოადგინოს თავისი „კურრიკულუმ ვიტა“. თვიური ჯამაგირი 9.000 მანეთი (სავალდებულო დამატებებით და კერძო ანალიზების შემოსავლის 50 პროც.

შეიარაღებული თავდაცვა

საქართველოს კვლავ დასჭირდა იარაღის ხელში აღება. დღემდე არსებულ საგარეო საფრთხეს, ბოლშევიკურ რუსეთ-აზერბაიჯანს, ეხლა ქემალ ფაშის ამოწვდილი ხმალი მიემატა. სომხეთმა დაჰკარგა მთელი ამიერ-კავკასიის და დღეს მარტო სომხეთის უმტკიცესი სტრატეგიული სიმაგრე-ყარსი. გამარჯვებული ქემალ-ფაშის ლაშქარი ყარსიდან გუმბრისკენ გამოჰქანდა. თავდასხმული სომხეთი ბრძოლით უკან იხევს. თავის ტრადიციულ მტერს, რომელმაც სომხის ხალხს ამ უკანასკნელი ორმოცი წლის განმავლობაში უმოწყალოდ მუსრს ადენდა, სომხეთი უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე შეებრძოლება. ამ ომში სომხეთს არ აქვს უკან დახევის გზა. არ არის მსხვერპლი, რომლის წინაშეაც სომხეთი უნდა შესდგეს, ამ დღევანდელს პირობებში. მაგრამ შესაძლოა, ყოველი მსხვერპლი და თავგანწირვა უშედეგოთ დარჩეს და სომხეთს არ აარიდოს ოსმალეთის კლანჭებში სულის განტევება! ეს იქნებოდა დიდი უბედურება ამ გატანჯული ხალხისათვის, ხოლო ადამიანობისა და საერთაშორისო უფლება-სამართლიანობის მხრივ, ეს იქნებოდა უუსაშინელესი ბარბაროსობა. კერძოდ საქართველოს-კი ეს განუმზადებდა უშუალო საფრთხეს, ქემალ ფაშის ლაშქრის ზედ საქართველოს საზღვარზე მოდგომით! ოსმალეთი, რომელიც ჩვენი წყეული ისტორიული მტერია, დღესაც ისეთივე სისხლის მსმელი და მტაცებელი დარჩა, როგორც გუშინ. მძულვარებისა და მტრობის გრძნობაში ჩაძირული, იგი ვერ ჰხედავს კეთილმეზობლობის საჭიროებას. მას არ აქვს არავითარი პოლიტიკური პერსპექტივა და ვერ ითვისებს იმას, თუ რა მნიშვნელობა აქვს მისი სახელმწიფოებრივი არსებობისთვის, დამოუკიდებელ საქართველოს და სომხეთს! თუ ამას იმ გარემოებასაც დაუმატებთ რომ იგი ქემალ ფაშა პანისლამიზმის უფლებით თვის პრეტენზიას სამუსლიმანო საქართველოზედ აცხადებს, შეიძლება გადაჭრით ითქვას რომ სომხეთზედ გამარჯვებული ოსმალოს ლაშქარი საქართველოს ალაყაფის კარებსაც მოადგება! ამ რეალი საფრთხის მოლოდინში, საქართველომ ყველა საჭირო თადარიგი უნდა დაიჭიროს საჭიროა სწრაფი და მიზანშეწონილი მოქმედება. უნდა ხანდაუზმელად გაიმართოს თავდაცვის აპარატი და საქართველოს სამხედრო სხეული. აქ უნდა აღინიშნოს ის საბედისწერო სიბეცე, რომელიც თან სდევს საქართველოს მმართველ წრეს და რომლის წყალობით თავდაცვის საქმეში ჩვენ ყოველთვის იმპროვიზაციას ვაწარმოებთ. ძნელი არ უნდა ყოფილიყო იმის წარმოგენა, რომ საქართველო, არსებულს პირობებში, გარშემორტყმულია აქტიური მტრებით და რომ დღე დღეზედ ახალი შემოტევის საგნად გადიქცეოდა! ამ სიბეცის გამო, ამ თვე-ნახევრის წინ დაშალეს დიდი ჭაპან წყვეტით გამართული თავდაცვის აპარატი და ფეხზედ დაყენებული სამხერო ძალა! და ეხლა ყველაფრის თავიდან დაწყება გვჭირდება... ამ ახლად შექმნილ მდგომარეობაზე პასუხის მისაცემად პარასკევს, ნოემბრის ხუთს—შესდგა დამფ. კრების საგანგებო სხდომა. მთავრობა გამოვიდა თავის მოხსენებით, სადაც განმარტებული იყო დღევანდელი სიტუაცია და აღნიშნული გადაუდებელი საჭიროება ქვეყნის ყველა ცოცხალი ძალების მობილიზაციის. მთავრობის მოხსენებამ ვერ შეჰქმნა ერთსულოვნების ის ტრაფარეტი, რომელიც აქ დღემდე იქმნებოდა ხოლმე, ყოველ ასეთ შემთხვევაში. ამაში ბრალი უდებს თვით მთავრობას, რომელმაც ვერ ივარაუდა ყოველივე ის, რაც საჭირო იყო სრულიად უშენიშვნო ერთსულოვნების მოსაკრებათ. ყველა ფრაქცია მთავრობის მთავარი მოწოდების გამო: ძალთა მობილიზაცია და შეიარაღებული თავდაცვა, მტკიცე და დამარწმუნებელ განცხადებას იძლეოდა, რომ მთავრობასთან ითანამშრომლებდა სამშობლოს სადიდებლად. მაგრამ ყველა ფრაქცია ამავე დროს აღნიშნავდა მთავრობის საბედისწერო დეფექტებს ამა თუ იმ დარგში, და ზოგიერთი სამინისტროს ყოვლად უნიჭო და ქვეყნის დამღუპველ მოქმედებას და თანაც მოითხოვდნენ ამის გამოსწორებას, მთავრობის შემადგენლობის განახლების სახით! ამ შენიშვნებში ზოგიერთი ფრაქციის ორატორი მეტად შორს წავიდა, თავი მისცა წვრილმანებს და სთქვა ბევრი ისეთი, რისი თქმაც ამ სხდომაზედ საჭირო არ იყო. თავის მხრით სოც.-დემოკრატიულმა ფრაქციამ და მთავრობის წარმომადგენელმა ჩვეულებრივად მოისურვეს შავის გათეთრება, გაუმართლებელი ნაბიჯების საბრძნეთ გასაღება, ყველაფერში უცოდველობა და „კარგი ბიჭობა“. ჩვეულებრივ ვერ მოსძებნეს ტონი, ვერ შეიკავეს სიტყვა, და ვერ მოზომეს სათქმელი. წამოვიდა დემაგოგიის და ტრაბახის ნიაღვარი. „მმართველთა“ ამგვარმა საქციელმა ზოგი ფრაქცია ტრიბუნაზედ მეორედ გამოიწვია და კიდევ მეტის თავშეუკავლობით გამოუდგა წვრილმანებს და ქირდვას. შაბათის სხდომა მეტად შემაწუხებელ სურათს წარმოადგენდა. ეს არ იყო სხდომა უმაღლესი პოლიტიკური ორგანოსი, სადაც განიხილება ხოლმე ქვეყნის ბედის გამგებლობა, არამედ სადემაგოგიო დარბაზი, სადაც სიტყვას და აზრებს შემკავებელი ცენტრი მოშლია.

ქვეყნის თავდაცვის გააზრება ამ უსარგებლო ორგანოში შეუძლებელია. ისევ ერის ინსტიკტი და ტრადიცია უშველის საქმეს. და ამ ახალ საფრთხიდანაც ქართველი ერი გამარჯვებული გამოვა, მიუხედავთ მის ხელმძღვანელთა დოგმატიური შეცდომებისა.

„დემოკრატიული ზავის“ შედეგი.

მთელი გასული კვირა მთავრობის უწყებათა წარმომადგენლები მოლაპარაკებას აწარმოებდნენ მოსკოვის ელჩ შეიმანთან და, ეგრედ წოდებულ, აზერბაიჯანის საბჭოთა რესპუბლიკის საგარეო საქმეთა „კომისარ“ ჰუსეინოვთან შეხვედრებ აქსტაფის ხელშეკრულების სასრულეში მოყვანისა. მრავალი სხდომები და ცხარე კამათი იმის მომასწავებელი იყო რომ დაინტერესებულ მხარეებს ჯერ კიდევ ერთი გამოსარკვევი საგანი ჰქონიათ და ზოგი რა, რაც ხელშეკრულების დადების დროს ცხადათ და გარკვეულად ეჩვენებოდათ ჩვენს დიპლომატებს ეხლა ბუნდოვან სახეს ღებულობს.

აზერბაიჯანთან შეკრული საზავოპირობები უზომო ოლტაციებს იწვევდნენ ქართველ სოციალ დემოკრატებში. მათი გაზეთებში მხურვალე წერილებს უძღვნიდნენ „უაღრესად დემოკრატიულ სამშვიდობო ხელშეკრულებას,“ როგორც მათ წარმოეგენათ აქსტაფის „კონტრაქტი“ და ამაყად იმასაც აცხადებდნენ, რომ საქართველოსათვის ბევრად უმჯობესია ასეთი დემოკრატიული ზავი, ვიდრე სხვა ოგებანი და საკუთარი ტერიტორიის დაბრუნება. მენშევიკების დიპლომატებს ყველაფერი აზერბაიჯანთან ამ ხელშეკრულებაში და განსაკუთრებით კი ის გარემოება, რომ ხელშეკრულების ძალით აზერბაიჯანს ეკრძალებოდა საქართველოს საზღვრებისაკენ ოცი ვერსის მანძილზე ჯარების დაბანაკება და მათი გადაჯგუფება ერთი წლის განმავლობაში...

მოკლედ, აქსტაფის ხელშეკრულებ სოციალდემოკრატები ჰეიდავდნენ რდველოს უფლებელ გამარჯვებას დემოკრატიული პრინციპების ბას.

მაგრამ მოხდა ის, რაც ... რიყო: ამ შემთხვევაშიაც. ლგან და ყოველთვისაც. ნშევიკნი უმოწყალ მათი პრინციპები ჩვ ღდიბელი დარჩა, ხ მორიგი შერცხვენა ჰხვდა

აზერბაიჯანის დელეგატებმ. დებით ხელი მოუწერეს ჩვენებს ებებზე, მაგრამ, როდესაც მოვიდა დრო მათი სრულებაში მოყვანისა, ცინიკურად უარი შეუთვალეს.

დემოკრატიული მეზობელი ... გამოდგა და ამაში ჩვენ მაშინაც დარწმუნებული ვიყავით, როდესაც სოციალ დემოკრატიული გაზეთები პანეგირიკებს უთხზავდენ „დემოკრატიულ“ ზავს!

ეხლა გამოირკვა ერთი გარემოებაც: აზერბაიჯანს არც კი ჰქონია უფლება რაიმე მოლაპარაკების წარმოებისა საქართველოსთან, რადგანაც მისი საქმეების საბოლოო გარდაწყვეტა მოსკოვს „ხაზინებზე“ ყოფილა დამოკიდებული.

უკანასკნელმა მოლაპარაკებამ ეს დაქვემდებარებული მდგომარეობა აზერბაიჯანისა სადემონსტრაციოდ გამოაშკარავა: „მინისტრი“ ჰუსეინოვი სდუმდა! აზერბაიჯანის სახელით მეტყველებდა შეიმანი—ოფიციალურად მოსკოვის ელჩი, ფაქტიურად—აზერბაიჯანისაც რასაკირველი!

სხდომები საიდუმლოდ სწარმოებდა. ჩვენ ვიცით მხოლოდ ის, რომ შეიმანი და ჰუსეინოვი სხდომების დასრულების შემდგომ ბაქოში გაემგზავრნენ... მოსკოვის შესაკითხავად საქართველოსთან მოლაპარაკების თაობაზე.

მოსკოვზე ყოფილა დამოკიდებული აზერბაიჯანის „უკანასკნელი პასუხი“, მ-ს მიერ ხელმოწერილ კონტრაქტზე! მაგ ხელს მოაწერს აზერბაიჯანი მხოლოდ იმ შემთხვევაში, უკეთუ რუსეთის კომუნისტურ მთავრობის დასტურს მიიღებს. „დამოუკიდებელი“ აზერბაიჯანის ნამოქმედარი „საპელაციოდ“ მოსკოვს წარიგზავნება და იქ განსჯიან, როგორ მოიქცა მეორე „სახელმწიფო“

ჩვენებმა საქმის გაუკულმართება მხოლოდ ეხლა იგრძნეს! გადაჩხილმა უფემა გზა დაანახვა სოციალ დემოკრატების დიპლომატებს, ხოლო გზა ესე გრძელია, მისი დაბოლოება მოსკოვს ერ... ვერც იმ გარემოებამ დაანახვა

ეროვნული ბიბლიოთეკა 143

ლოგი.

ლიონის ცნობით მოსკოვში ანტიბოლშევიკური აჯანყებაა; ქალაქში არტილერია მოქმედებს.

ჰუნგრეთის ეროვნულმა ყრილობამ მონარქიული მართვა-გამგეობის შემოღება გადაწყვიტა.

სტამბოლის ცნობით ქიამალ ფაშას ერიშების მიზანია, ბაქოს აღება და „მიერ-კავკასიიდან ბოლშევიკების გაძევება.

ბრაზილიამ სომხეთის რესპუბლიკა იცნო.

სომხეთში მცხოვრებ მუსლიმანების აჯანყების გამო სომხეთმა ქიამალი ფაშის ჯართან ომი შესწყვიტა და თავისი სამხედრო ნაწილები ზურგის ფრონტისკენ გადმოიყვანა.

ზავი ოსმალეთსა და სომხეთს შორის.

წერილები.

მეთაური: შეიარაღებული თავდაცვა.
დემოკრატიული ზავის შედეგი.
სპ. კედია: ჩვენი პოლიტიკისათვის სამუსლიმანო საქართველოში.
ლ. სარბიელი: ფურცლები.
იცანი: თეატრი და მუსიკა: ოტელო.
სვ. ყიფიანი; ალქაჯი.
ჩვენი კორესპოდენტები: ახალსოფლის საზოგადოება.

რაკების უაზრობა, რომ აზერბაიჯანის რუს-ქართველი „დელეგატები“ წამ და უწუმ რუსეთით აშინებდნენ ჩვენებს: „ჩვენ დაგთანხმდებით—ამბობდნენ ეს სუბიექტები, ხელსაც მოგიწერთ რაზედაც გნებავთ, მაგრამ იცოდეთ, რომ საბოლოოდ მასლაათი რუსეთთან მოგიხდებათ“-ო...

ასეც მოხდა: რუსეთი არსებითად ჩაერია აზერბაიჯანთან დადებულ ხელშეკრულებაში და სიტყვაც უკანასკნელი მისია!

ვნახოთ, როგორ დამთავრდება „უაღრესად დემოკრატიული“ საზავო ხელშეკრულება...

ამ ამბავს ყველაზე მოუთმენლად ელოდა „საქართველოს დემოკრატია,“ რომლის სახელს ხშირად და ამაოდ ახსენებენ ყველა მისი „გულშემატკივარნი“.

სუხანოვ ზამთრის პირას-კი ლაპარაკი და დაპირებანი ამ დემოკრატიას ვერ დაამშვიდებს, მით უმეტეს, რომ ეს დემოკრატია რწმუნდება საქმის შიგნით მოუწესრიგებლობაში.

რაც უნდა ძლ. დავეიმოთ ჩვენი ძალები და „ერთობის“ ლოცვა კურთხევით ავა მოქმედოთ საერთო საქმისათვის, იგავის გმირებ შეჭმული ურემი მაინც უძრავად იდგება...

ჩვენი პოლიტიკისთვის სამუსლიმანო საქართველოში*).

შვიდ ივლისს აღსრულდა მთელი ქართველი ერის უდიდესი ეროვნული მისაღწევარი: აჭარა-ქობულეთი დედასამშობლოს წიაღში მოექცა.

პირველად აღდგა საქართველოს ხელმწიფება, თითქმის ოთხი საუკუნის შედეგ,—იქ, სადაც პირველ შეიქმნა ჩვენი წარსულის დიდი კულტურა! საქართველოს დაქვრივებულმა დროშამ ამ დღეს ქორწილი გადაიხადა: მის უფლების წინაშე ქედი მოიხარა და მას თავდაკვრა მოსილება.

ამ ამბავს ყველაზე მოუთმენლად ელოდა „საქართველოს დემოკრატია,“ რომლის სახელს ხშირად და ამაოდ ახსენებენ ყველა მისი „გულშემატკივარნი“.

სუხანოვ ზამთრის პირას-კი ლაპარაკი და დაპირებანი ამ დემოკრატიას ვერ დაამშვიდებს, მით უმეტეს, რომ ეს დემოკრატია რწმუნდება საქმის შიგნით მოუწესრიგებლობაში.

რაც უნდა ძლ. დავეიმოთ ჩვენი ძალები და „ერთობის“ ლოცვა კურთხევით ავა მოქმედოთ საერთო საქმისათვის, იგავის გმირებ შეჭმული ურემი მაინც უძრავად იდგება...

ჩვენი პოლიტიკისთვის სამუსლიმანო საქართველოში*).

შვიდ ივლისს აღსრულდა მთელი ქართველი ერის უდიდესი ეროვნული მისაღწევარი: აჭარა-ქობულეთი დედასამშობლოს წიაღში მოექცა.

პირველად აღდგა საქართველოს ხელმწიფება, თითქმის ოთხი საუკუნის შედეგ,—იქ, სადაც პირველ შეიქმნა ჩვენი წარსულის დიდი კულტურა! საქართველოს დაქვრივებულმა დროშამ ამ დღეს ქორწილი გადაიხადა: მის უფლების წინაშე ქედი მოიხარა და მას თავდაკვრა მოსილება.

ამ ამბავს ყველაზე მოუთმენლად ელოდა „საქართველოს დემოკრატია,“ რომლის სახელს ხშირად და ამაოდ ახსენებენ ყველა მისი „გულშემატკივარნი“.

სუხანოვ ზამთრის პირას-კი ლაპარაკი და დაპირებანი ამ დემოკრატიას ვერ დაამშვიდებს, მით უმეტეს, რომ ეს დემოკრატია რწმუნდება საქმის შიგნით მოუწესრიგებლობაში.

რაც უნდა ძლ. დავეიმოთ ჩვენი ძალები და „ერთობის“ ლოცვა კურთხევით ავა მოქმედოთ საერთო საქმისათვის, იგავის გმირებ შეჭმული ურემი მაინც უძრავად იდგება...

---

*) ეს წერილი სტამბაში იყო მიცემული, რომ მოვიდა ცნობა ბ-ნი ჩხიკვიშვილის [illegible]

და საქრისტიანო საქართველოს გაერთიანების საქმეს. მან არ იცნო ამ ხალხის წარსული ღვაწლი, მან არ მოისურვა წინ დასახული დიდი მისიის აღსასრულებლად პირში გამონაცადი მეგობრების თანამშრომლობა. მან ვერ დააფასა როლი და მნიშვნელობა ვერც წარსულში და ვერც მოქავლისათვის ყველა იმ პირთა, ვინც ჯერ აჭარის განთავისუფლების კომიტეტში იყრიდა თავს და მერე კიდევ სამუსლიმანო საქართველოს მეჯლისში. მან დააშორა ქართული საქმეს ეს ხალხი. ამ ხალხს მიაყენა უუსაშინელესი შეურაცყოფა! სხვა ერე და სხვა მეგობრები ჩვენ არ გაგვჩნდა აჭარა-ქობულეთში. ეს წერე იყო და არის დღესაც ერთად ერთი იდეური ხელმძღვანელი ქართველი მუსლიმანური მასსისა; იგია ამავე დროს საქართველოს იდეის ერთად-ერთი მატარებელი, ჩვენი მოსარჩლე და ჩვენთან ერთად მომქმედი. საქართველოს ხელისუფლების აღმასრულებელმა ერთის მხრით ხელი ჰკრა ქართული სახელმწიფოებრივი იდეის ამ ნაცად მეგობრებს და დასაყრდნობი ნიადაგი აიფეთქა, ხოლო მეორეს მხრით საქართველოს იდეის მტერი და ჩვენი ჯარისკაცების ვერაგობით ამომხოცი—**კისკინ-ზადე**, მან შეიფარა!!

აჭარა მტრებს სისუსტე აჩვენა და ფრთები შეახხა, ხოლო ნამდვილ მეგობრებს მუშტი მოუღერა, ხელი ჰკრა და შეურაცყოფა მიაყენა!

და სამუსლიმანო საქართველოში დასაყრდნობი ნიადაგი გაგვერღვა, ყველანი გადაგვიტყდა... ჰაერში ჩამოვეკიდეთ. ამ პირველმა გაუგებლობამ საბედისწერო როლი ითამაშა... ერთხელ ნიადაგ-გამოცლილი პოლიტიკა თანდათან გაკაპასდა; აეშვა უაზრო ადმინისტრაციული სიხეპრე და შეცდომა შეცდომას დაეკეცა, ძალმომრეობა-ძალმომრეობას და ბოროტ-მოქმედება-ბოროტ-მოქმედებას! ოკზ-ყოფილებმ დაუარა მთელს აჭარა ქობულეთს და მას გმინვა აღმოხდა... ნიადაგ-გამოცლილმა პოლიტიკამ დაჰკარგა როგორც ბოროტ-მოქმედებათა წინააღმდეგ აღკვეთის უნარი, ისე უკვე აღმოცენებულ ბოროტ-მოქმედებათა ჩაქრობის უნარიც და თვით გადაიქცა ბოროტ-მოქმედებად წყაროთ. ამას ხელს უწყობდა ადმინისტრატიული პერსონალის უვარგისობაც. ამ აზრების საილუსტრაციოდ ბევრი მასალა გადმოეცა ბათომში ყოფნის დროს და კიდევ უფრო მეტ მასალას იძლევა მოქალაქეთა ჩხენკელის მოხსენება, ნაწილად აწ უკვე გამოქვეყნებული...

მდგომარეობა აჭარა-ქობულეთში უარესია, ვიდრე მაშინ, როდესაც აქ ქართველ მუსლიმანურ მასსას საქართველოს წინააღმდეგ ამხედრებდა სხვა და სხვა აშკარად მომქმედი მტერი.

მდგომარეობა დღეს ბევრად უარესია, ვიდრე შემოერთებამდე იყო. და ეს იმიტომ რომ ხალხი გაცრუებული იმედის წინ დგას, გალაზიანებული და გაბრაზებული ჩვენი პოლიტიკის პრაკტიკული მოქმედებით...

ჩვენ ვუმტრეთ ჩვენს თავს. ჩვენი ხელისუფლების აღმასრულებელი ვერ შესწვდა თავის მაღალ დანიშნულებას. თავის პოლიტიკით მან შეჰქმნა სახიფათო მდგომარეობა. ამ პოლიტიკის განგრძობა დაგვიკარგავს სამუსლიმანო საქართველოს და განსაცდელში ჩაგდებს საქართველოს სახელმწიფოებრივ ყოფაცხოვრებას. უნდა შეგაყენოთ ამ პოლიტიკის ბოროტება, რომელიც დასაყრდნობ ნიადაგს ფეხიდან გვაცლის და საერთო უკმაყოფილებას სთესს.

დრო არ იცდის!

სპ. კედია.

პრესა

„ბორბა“ და „ერთობა“.

დამფ. კრების პრასკეკვის სხდომას შეეხო მორიგ მეთაურში „ერთობაც“ და „ბორბაც“. უნდა აღინიშნოს „ერთობის“ მორიდებული და ფრთხილი კილო ჩვენი გამოსვლის დაფასებაში. მართალია, ეპვ-მიუტანელი იყო და არის ჩვენი პოზიცია, ისე როგორც სხვებისა, ჩვენი ქვეყნის თავდაცვის საქმეში, მაგრამ რადგან ჩვენი ფრაქციის გამოსვლაში მაინც იყო ელემენტი მთავრობის შემადგენლობის კრიტიკის, „ერთობას“ შეეძლო დემაგოგიურის მიზნით, ეხლაც გავლანძღეთ.

ცხა თვისი ბუნება, რომ დემაგოგიას არ მიეცა და თავი შეიკავა. ჩვენ სიამოვნებით აღვნიშნავთ „ერთობის“ გათვითცნობიერების ამ მომენტს. ეტყობა მან დაინახა ჩვენს კეთილგანწყობილ და თავდაპერილ კრიტიკაში საჭირო და სასარგებლო მოტივებიც.

***

ასე არ მოიქცა მისი ნაორალი—„ბორბა“. მან ჩვენი ოპოზიციონერობა და ჩვენი კრიტიკა მონათლა არა კეთილსიხიდისიერად. შეეძლება ამ „დაფასებას“ რაიმე გამართლება ჰქონოდა, რომ ბრალმდებელი უმწიკველი იყოს და ხელს არ აფარებდეს იმ ბოროტმოქმედებას, უთავბოლობას, იმ უვიცობას და ვაკხანალიას, რომელიც მოკალათებულია ზოგიერთ სამინისტროში, რომელიც ძირს უთხრის ჩვენი რესპუბლიკის სიმტკიცეს და რომლის წინააღმდეგაც იყო მიმართული ჩვენი კრიტიკა. ვინ არის არა კეთილსინდისიერი, ის ვინც ყველა ამას ხელს აფარებს და გაიძახის ყველაფერი რიგზეაო, თუ ის, ვინც ამას ამხელს და ამის წინააღმდეგ იბრძვის ყველა სათანადო ფორმის დაცვით?! ამაზედ პასუხის გაცემა ერთობასაც არ უნდა გაძნელებოდა, მაგრამ ბატონის დაქირავებული და სავალდებულო აპოლოგია, „ბორბაზედ“ უფრო გინიერხაც და კეთილშობილსაც ბევრს უაზრობას და უხამსობას ამოქმედებს!

ფურცლები.

დამფუძნებელ კრებაში.

გაჩირაღდნებული დარბაზი. მრავალი ხალხი ყველგან, სადაც კი შეიძლება, რომ კაცი დადგეს—ყველაფერს იმის ნიშანი სდევს, რომ დიდი პოლიტიკური დღეა.

წესრიგში მთავრობის მოხსენება სდგას ოსმალეთის საფრთხის შესახებ. დეპუტატებს დინჯი და სერიოზული გამომეტყველება ამძიმებთ—ყველანი მოელიან მთავრობის თავმჯდომარის განცხადებას.

ნოე ჟორდანიას დავალებით, მთავრობის დეკლარაციას კითხულობს ნოე რამიშვილი.

ყველასათვის ცხადი ხდება, რომ საქართველო ისევ განსაცდელის წინ სდგას. როგორც ყოველთვის, იგი განმარტოებულია მტრის იერიშების მოგერიებაში: აზერბაიჯანმა უკვე დიდი ხანია, რაც ბრძოლის ველი მიატოვა და წითელი რუსეთის უბეში გაეხვია.

სომხეთი მძიმედ არის დაჭრილი და მისი იმედი, თითქმის საეჭვოა. საქართველო ორი წლის შემდეგ ისევ სდგება პირის პირ ოსმალეთთან და როგორც მაშინ, როდესაც ახლად ფეხზედ დამდგარი სახელმწიფო იძულებული იყო სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის ნაცვლათ, თავისი ისტორია ძველ საქართველოს ნაცნობ ოსმალოსთან ბრძოლით დაეწყო, დღესაც მასთან ომის საშიშროებას უნდა შეუდგეს.

დამფუძნებელი კრება, მდგომარეობის სრული შეგნებით შეხვდა ამ საკითხს.

ილაპარაკეს ყველა ფრაქციების წარმომაგენლებმა და ყველა სიტყვაში იყო ერთი ლეიტ მოტივი:

ბრძოლა საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის, ყველაფერი თავდაცვისა თვის!

ეს მოტივი ახასიათებდა ყველა დეპუტატების გამოსვლას მარცხნიდან მარჯვნივ და არავის არ დაურღვევია მწყობრი ერთსულოვნება.

• იყო ერთი ხაზიც: ზოგიერთი დეპუტატები გამოსთქვამდენ შიშს, რომ როდესაც საქართველოს გაეხსნება საგარეო ფრონტი, მას არ ექნება უზრუნველყოფილი შინაური ფრონტი:

ეკონომიური კრიზისი, რომელიც დღითი დღე რთულდება მთავრობის ეკონომიური პოლიტიკის გამო.

სოციალ-დემოკრატებმა ეს შიში და ნაშაულათ მიიღეს სამშობლოს თავდაცვის საქმისათვის და ზოგიერთ დეპუტატების პატრიოტიზმის გულწრფელობშიც კი, თითქოს ეჭვი შეიტანეს.

ეს არ არის მართალი; მთავრობის პოლიტიკის განმანადგურებელმა კრიტიკამაც კი, შეუძლებელია რომ რაიმე ჩრდილი მიაყენოს დამფუძნებელ კრებაში წარმოდგენილ ფრაქციების პატრიოტულ შეგნებას, ან შეასუსტოს ქართველი ერის ერთსულოვნება სამშობლოს მტრისაგან თავდაცვის საქმეში.

პირიქით, შეუძლებელია დუმილი მაშინ, როცა ხალხი დელავს იმ ბოროტმოქმედებათა გამო, რომელიც მთავრობის სხვა და სხვა უწყებებში სუფევენ და საქართველოსათვის დამღუპველ ეკონომიურ პოლიტიკის გამო, რომელსაც აწარმოებს მომარაგების სამინისტროში ჩამჯდარი უტიფარი დურგალი.

და იცით როგორ იქცეოდა ეს დურგალი გუშინ დამფუძნებელ კრებაში?

როდესაც ტრიბუნიდან ლაპარაკობდენ მის ტალახიან პურზედ და შიმშილის კარზედ დამდგარ ხალხზედ, იგი იცინოდა!

დიაღ! იცინოდა ბ-ნი ერაძე—ამის მოწმე მთელი დამფუძნებელი კრება იყო.

იცინოდა მაშინ, როდესაც საქართველოში არ არის არც ერთი ინტელიგენტის ოჯახი, სადაც ბავშვს თვალზედ ცრემლი არ მოსდიოდეს შიმშილისა და ტალახიანი პურის გამო, რომელითაც ხალხს ჰკვებავს დურგალი ერაძე!

არ არის ისეთი მოხელე, რომელიც

პური გირვანქა 120 მან.
ვაი სირცხვილო!

სხვათა შორის.

„განს“ პირში ბურთი ჩაუდეთ. მწერალს, რომელიც თავის პროფესიათ გაიხადა ბოროტ-მოქმედებათა მხილება, თვით აღმოაჩნდა ისეთი საქმე, რომელიც გვარდიის შტაბმაც ვეღარ დაფარა და იძულებული შეიქნა გამოექვეყნებია.

„განს“ გაჩუმება ერჩია, და მაგრამ მორცხვობა თვისებაა, რომელიც კაცს მხოლოდ ახასიათებს და ყველასთვის საგალდებულო არ არის—„განს“ ეს ალბათ ასე ესმის და სიჩუმის ნაცვლათ გამოდმა გვიშენს ყუმბარებს:

რაშია საქმე?

„ერთობამ“ და ვეშაპელის „მიწამ“ (ეს ორი გაზეთი დიდი ხანი არ არის რაც დამბობილდენ) დიდი რიხით ამცნეს საზოგადოებას, რომ დამფუძნებელი კრების წევრი გიორგი გვაზავა ცხვრის ფარას მიერეკებოდა საქართველოდან ოსმალეთში და როდესაც ამ საქონელს ბემზედ სხამდენ ბათომში, გვარდიამ შენიშნა და დააკავა.

ჩვენი გაზეთის წარსულ №-ში მკითხველი წაიკითხავდა ბ-ნ გვაზავას განმარტებას და დარწმუნდებოდა რომ არაფერს ამის მზგავს ადგილი არა ჰქონია: ბ. გვაზავას საქონელი მიჰყავდა არა საქართველოდან ოსმალეთში, არამედ სომხეთიდან, ტრანზიტით უცხოეთში: ეს დიდი განსხვავებაა.

საქართველოს გარეთ შეძენილ საქონელს, ბ-ნი გვაზავა საქართველოს გარეთ აგზავნიდა, რომ ნაცვლად, საქართველოსთვის სხვა საქონელი ჩამოეტანა.

და ეს ოპერაცია ხდებოდა არა მალულად, კონტრაბანდულათ არამედ ფინანსთა და ვაჭრობა მრეწველობის სამინისტროს ნებართვით, რომელმაც კარგათ იცის საქმის ვითარება და არავითარ უკანონობას ადგილი არა ჰქონია (საქონლის გაცვლა-გამოცვლა, ისიც უცხოეთში შეძენილის, მგონებ რომ დასაძრახისი საქმე არ უნდა იყოს!)

მაგრამ ამ სრულებით უბრალო საქმეში, გაერია გვარდია, რომელიც დღეს ბათომის საბჭოს დაჰპატრონებია და საქონელი დაიჭერა, მიუხედავათ იმისა, რომ საქონლის პატრონს ყველა დოკუმენტები თან ჰქონდა.

მაგრამ რა ამოქმედებდა გვარდიას? იგი ებრძვის ფინინსთა უწყებას და ამ ბრძოლაში იყენებდა ის ხალხი, რომელსაც საქმე აქვს ან ერთ, ან მეორე უწყებასთან.

აი სად არის ბოროტება და „ერთობას“ თუ იგი მართლა კანონისა და საქართველოს ინტერესების სადარაჯოზედ სდგას, ამ უკანონობისათვის უნდა მიექცია მთავარი ყურადღება და გვარდიის ძალმომრეობა დაეგმო!

ამის ნაცვლად, იგი გ. გვაზავას და ჩვენს პარტიას სწვდა: ეგონათ, აი ეხლა იპოვეს საშვალება პასუხი გაგვცენ იმ მრავალ მხილებაზედ, რომელნიც ჩვენ გამოგვიმეღავნეთ და ჯერ-ჯეროობით პასუხი ვერ მიგვიღია!

„ერთობას“ აქაც წაუცდა ფეხი—„განზედ“ ხომ ლაპარაკიც მეტია!

ლ. ხარბიელი.

მინაწერი; „განს“ „სახალხო საქმეც“ აყვა, მაგრამ იგი რა ანგარიშ გასაწევი გაზეთია, რომ ჩვენი მკეთხველის ყურადღება შევაჩეროთ. მისი „შეცდომების“ შესახებ კი მასალები მაინც გვაქვს...

ლ. ხ.

მიდიან...

სარწმუნო წყაროებიდან გვაცნობებენ, რომ მიწად მოქმედების მინისტრმა ნოე ხომერიკმა შაბათს ნოემბრის 6 ს განცხადება შეიტანა მთავრობაში და მინისტრის მოვალეობიდან განთავისუფლება ითხოვა...

ამბობენ აგრეთვე, რომ მთავრობის შემადგენლობაში მოსალოდნელია დიდი ცვლილებები.

სომხეთ-ოსმალეთის ომი.

სომხეთის დიპლომატიურ მისიის ცნობა:

სამხედრო მოქმედების შეწყვეტა.

ალბაბის რაიონში მაჰმადიან მცხოვრებთა აჯანყების გამო, სომხეთის სამხედრო შტაბი იძულებული გახდა ზურიდან თავდამხმელ მტრის წინააღმდეგ გაეგზავნა ჯარის ის ნაწილები, რომლებიც ოსმალთა წინააღმდეგ მოქმედებდენ ბუბრის საზღვრებთან.

სამხედრო შტაბმა გაითვალისწინა რა ეს აჯანყება, სურვილი გამოსთქვა სამხედრო მოქმედება ოსმალებთან შეჩერებულ იქმნეს 7 ნოემბრიდან. სამხედრო მოქმედება ოსმალეთთან შეჩერებულ იქმნა.

ინტერპარტიული საბჭოს მოწოდება.

ერევანი. შეიდგა პარტიათა საბჭო, რომელმაც სომხეთის ხალხს მიმართა შემდეგი მოწოდებით: უკვე ერთი თვეა რაც სომხეთის დაუძინებელი მტერი დიდძალი ძალებით ესხმის თავს ჩვენს ქვეყანას. სამშობლო არა მარტო საშიშროებაშია, არამედ ეს საშიშროება დიდია და სერიოზული. ამ საშიშროებიდან არ არის თავისუფალი არც სომხეთის მთავარი ქალაქი. მტერმა შემოიკრიბა მთელი თავისი ძალები და სომხეთის ხალხი დააყენა ასეთ დილემის წინაშე: არსებობა ან არ არსებობა. მომენტის სერიოზულობა ავალებს სომხებს იყვნენ ფრთხილნი და გამზადებულნი მსხვერპლისათვის. საშიშროება მოუწოდებს ყველას ვისაც კი იარაღის ტარება შეუძლია, დაცვან სამშობლო და თავისუფლება. პარტიათა საბჭო ეცხადება საერთო მოსამხედრო მოქმედების შეწყვეტა.

ალბაბის რაიონში მაჰმადიან მცხოვრებთა აჯანყების გამო, სომხეთის სამხედრო შტაბი იძულებული გახდა ზურიდან თავდამხმელ მტრის წინააღმდეგ გაეგზავნა ჯარის ის ნაწილები, რომლებიც ოსმალთა წინააღმდეგ მოქმედებდენ ბუბრის საზღვრებთან.

სამხედრო შტაბმა გაითვალისწინა რა ეს აჯანყება, სურვილი გამოსთქვა სამხედრო მოქმედება ოსმალებთან შეჩერებულ იქმნეს 7 ნოემბრიდან. სამხედრო მოქმედება ოსმალეთთან შეჩერებულ იქმნა.

ინტერპარტიული საბჭოს მოწოდება.

ერევანი. შეიდგა პარტიათა საბჭო, რომელმაც სომხეთის ხალხს მიმართა შემდეგი მოწოდებით: უკვე ერთი თვეა რაც სომხეთის დაუძინებელი მტერი დიდძალი ძალებით ესხმის თავს ჩვენს ქვეყანას. სამშობლო არა მარტო საშიშროებაშია, არამედ ეს საშიშროება დიდია და სერიოზული. ამ საშიშროებიდან არ არის თავისუფალი არც სომხეთის მთავარი ქალაქი. მტერმა შემოიკრიბა მთელი თავისი ძალები და სომხეთის ხალხი დააყენა ასეთ დილემის წინაშე: არსებობა ან არ არსებობა. მომენტის სერიოზულობა ავალებს სომხებს იყვნენ ფრთხილნი და გამზადებულნი მსხვერპლისათვის. საშიშროება მოუწოდებს ყველას ვისაც კი იარაღის ტარება შეუძლია, დაცვან სამშობლო და თავისუფლება. პარტიათა საბჭო ეცხადება საერთო მო-

---

ლ ამიერკავკასიის [illegible] გორის მთავრობის ძალების დაქსაქსვა, მოლაპარაკება სწარმოებს საბერძნეთის სამხედრო ძალებთან, რომელიც [illegible] ზღვაზე ინგლისის ფლოტით ისარგებლებს ქიამალისტების წინააღმდეგ.

(„პონ.“).

სტუდენტების მობილიზაცია.

აზერბაიჯანის განათლების მინისტრმა მოახდინა ყველა სტუდენტ ვაჟებ[illegible] და ქალების მობილიზაცია კულტურ[illegible] მუშაობის გასადიდებლად.

დუელი გუჩკოვსა და ბარანოვს შორის.

გაზ. „იალტ. ვეჩერ.“ ცნობით, გ[illegible] კოვმა დუელში გამოიწვია როტმისტრ[illegible] ბარანოვი დროებითი მთავრობაში [illegible] მხდარ ინციდენტის გამო.

ქიამალი ბაქოს ემუქრება!

სტამბოლის ოფიციალი წრეებიდ[illegible] მიღებულ ცნობების თანახმად, ქიამა[illegible] ფაშას იერიშებს სომხეთზე უმთავრეს[illegible] ის მიზანი აქვს, რომ დაიკავოს ბ[illegible] და იქიდან გარეკოს ბოლშევიკები; [illegible] ველგვარი ზომები აქვს მიღებული ჩრ[illegible] ლოეთ კავკასიის ასაჯანყებლად და ა[illegible] ტოლიაზე აზერბაიჯანის შესაერთ[illegible] ლად.

(„ეხო ბათ.“).

მონარქია ჰუნგრეთში.

პეტროგრადი 3 ნოემ. ჰუნგრეთ[illegible] ეროვნულმა ყრილობამ მონარქიული [illegible] რთვა გამგეობის შემოღება გადასწყვიტ[illegible]

(რუსეთის ქრონიკა).

აჯანყება ყარაჩაში.

ვენ. ფოსტიგოვის გასვლის შემდეგ, ყარაჩაში ხელ ახლა მოხდა აჯანყება. ყარაჩელები მოლაპარაკებას აწარმოებენ საბჭოთა მთავრობასთან.

(„ვოლნ. გორ.“)

ბოლშევიკები და ყარსის დაცემა.

ყარსის დაცემის ამბავმა დიდი ენტუზიზმი გამოიწვია ბოლშევიკებში. პლაკატებზე თუ მიტინგებზე არაჩვეულებრივი პათოსით აღნიშნავდენ აღმოსავლეთის განთავისუფლების მოახლოვების ჟამს.

(„ტიფლ. ლისტ.“).

არეულობა საბჭოთა რუსეთში.

უკანასკნელ ხანებში ბაქოდან ჩამოსული, კომპეტენტური პირები გადმოგვცემენ, რომ საბჭოთა რუსეთში თანდათან ძლიერდება ანტიბოლშევიკური მოძრაობა. სამხედრო ძალები, რომელნიც ცენტრიდან ვრანგელის ფრონტზე გადაიყვანეს ისევ ცენტრის უბრუნდება წესიერების დასამყარებლად. „ლეხთა“ აჯანყება შიდა რუსეთში იმდენად ძლიერია, რომ საბჭოთა მთავრობა იძულებული შეიქნა თავისი ძალები ჩრდილოეთ კავკასიიდან და აზერბაიჯანიდანაც გაეყვანა.

(„ტიფლ. ლისტ.“).

ყარსის დაცემა და აზერბაიჯანელი მუსლიმანები.

აზერბაიჯანის მუსლიმანები აშკარად ვერ ბედავენ ერთიმეორეს მიულოცონ ყარსის დაცემა, და ჩუმად ამბობენ: „მოვლენ ოსმალები და განგვათავისუფლებენ ბოლშევიკების ბატონობისგან; როგორც ეს მოხდა 1918 წ. სექტემბერში.

ეს რწმენა ასულდგმულებს ყოველ მუსლიმანს.

ქიამალის ლაშქარი.

ერევნიდან მიღებული ცნობის თანახმად, ყარსის ოპერაციებს ოსმალების მხრით აწარმოებს ნური-ფაშა. კიაზიმ-კარაბექირ ფაშა პირადად სარდლობს მე 15 კორპუსსა და მთელ ფრონტს.

კორპუსის შტაბის უფროსად ითვლება კიაზიმი, რომელიც დღეს ტრაპეზუნდში იმყოფება. მე 9 კორპუსი მოქმედებს ბაიაზეთისა და იდგირის მიმართულებით; მე-11,—სარიყამიშისა, კაგიზმანისა და ყარსის მიმართულებით. ამ დივიზიაში იმყოფება ნური ფაშა. ორივე დივიზიას შეუერთდენ ადგილობრივი მუსლიმანების პარტიზანული რაზმები.

მე-9 დივიზიაში შედის თათრების ცხენოსანი პოლკი, რომელსაც მუსავატელების დროს ნური-ფაშა სარდლობდა. ამ პოლკის ჯარის-კაცები უმთავრესად ლეკებია. ეს პოლკი პირველი შევიდა სარიყამიშში.

ენვერ ფაშა და ქიამალ ფაშა.

ბაქოში გამართულ აღმოსავლეთის ერთა კონფერენციაზე ენვერ ფაშას გამოსვლის გამო, მუსტაფა ქიამალ ფაშამ ოფიციალურად განაცხადა შემდეგი: „ენვერ ფაშის პერსონალური პოლიტიკისთვის ანგორის მთავრობა პასუხს ვერ აგებს“.

ენვერსა და ქიამალ შორის ისეთი განწყობილება დამყარდა, რომ ენვერს ანატოლიაში შესვლის უფლება არა აქვს.

(„ვოლნ. გორ.“)

ინგლისი და ანატოლია.

სტამბოლის ცნობით, ადმირალ სეიმურმა ლონდონში გააგზავნა დეპეშა სომხეთზე ქიამალ ფაშის შეტევის შესახებ [illegible]

[illegible] ოსმალეთ[illegible] ომ[illegible] ... ოსმალეთ[illegible] ... ოსმალ[illegible] ... ოსმალ[illegible] ... ოსმალ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლოში მყოფი საბჭოთა მთავრობის თანადასწრებით უკანასკნელი სხდომა შესდგა საქართველოს—აზერბეიჯანს შორის სავაჭრო ხელშეკრულების შესახებ. ხელშეკრულებაზე ხელი არ მოუწერიათ, მაგრამ პირობის ყველა მუხლში შეთანხმება მოხდა. სხდომის შემდეგ ჭუსეინოვი და შეიმან ზაქოში გაემგზავრენ მოსკოვის მთავრობასთან მოსალაპარაკებლად. ისინი ნოემბრის 7-ს ისევ თბილისში დაბრუნდებიან ხელშეკრულებაზე ხელის მოსაწერად.

აჯანყება საბჭოთა რუსეთში.

პარიზი. „ტანი“ იუწყება: „უნიონის“ საააგენტო ჰელსინგფორსიდან პეტროგრადში მომხდარ მეზღვაურთა აჯანყების შესახებ შემდეგ დაწვრილებით ცნობებს გადმოგვცემს: სეპტემბერში მობილიზაციის გამოცხადების გამო აჯანყდენ კრონშტადტის მეზღვაურები, რომლებიც 140 კაცითა და 18 ზარბაზნით, პეტროგრადის მიმართულებით გაემართენ და უბრძოლველად დაიკავეს ქალაქის ნაწილი. რამოდენიმე საათის შემდეგ სატახტო ქალაქის ქუჩებზე ბარიკადები აგეს. საღამოთი ნამდვილი ომი დაიწყო. პუტილოვის ქარხნის და არსენალის ჯუშები აჯანყებულებს მიემხრენ. 2 დღის განმავლობაში გრძელდებოდა ჭალ ქში ეუწყვეტელი არეულობა, რომელიც შემდეგ უმთავრესად ჩინელების რაზმების საშუალებით ჩაქრეს. (ს. დ. ს.).

ბ. ჩხიკვიშვილი და ექსპედიცია ბათომში.

კვირას ნოემბრის 8-ს, ბათომში უნდა წასულიყვენ საგანგებო დავალებით შინაგან საქმეთა მინისტრი ნოე რამიშვილი და ბენ. ჩხიკვიშვილი. როგორც სარწმუნო წყაროებიდან გვაუწყებენ ეს პირნი ბათომში აღარ წაველენ.

საგანგებო მატარებელი ბ-ნ ნ. რამიშვილის და ჩხიკვიშვილის ბათომში წასაყვანად უკვე მზად იყო, როდესაც სოც დემ. ფრაქციამ ეს პირნი უკან გამოიწვია და ხანგრძლივი მსჯელობის შემდეგ იმ პოლიტიკის შესახებ. რომელიც მათ უნდა გაეტარებინათ ბათომის ოლქში, უარყვეს ბ. ჩხიკვიშვილის გაგზავნა ბათომში დაინიშნება ბ-ნი გრ. გიორგაძე.

ლიკვიდი.

ლიონის ცნობები.

ვრანგელის ფრონტი.

ვრანგელის ჯარმა პერეკოპიდან წითლები გამოდევნა სევასტოპოლიდან იუწყებიან: მიუხედავად კომუნიტური ჯარის იერიშებისა მთელ ფრონტზე ვრანგელის ჯარი ახალ პოზიციებზეა გამაგრებული. პერეკოპის ჩრდილოეთით ბოლშევიკები უშედეოთ შეეცდენ შტურმის გაგრძელებას, იერიშებში მონაწილეობას იღებდა მოსკოვში შემდგარი დამცველი პოლკი და პეტროგრადში შემდგარი კომუნისტური პოლკი. ვრანგელის ჯარის მემარცხენე ფრთამ ნოვოალექსიევსკის რკ. გზ. ხაზი გაათავისუფლა. წითლები ძლიერ დაზარალდ. ნ.

— იტალიის მთავრობამ 92 აგიტატორი დააპატიმრა. ბოლონიიდან იუწყებიან: სოციალისტებსა და პატრიოტებს შორის მოხდარ კონფლიქტის გამო პოლიციამ შრომის ბირჟის შენობაში ჩხრეკა მოახდინა. ხელთ იგდო იარაღები, უყმბარები და სხვა საბრძოლო მასალა დაპატიმრებულია 92 კაცი.

სომხეთი და ბრაზილია.

რიო-დე ჟანეიროდან მოსული დეპეშა იუწყება: ბრაზილიამ სომეთის რესპუბლიკა აღიარა.

სამხედრო სამსახურის ვადა.

საფრანგეთის მინისტრთა საბჭოს სხდომა შესდგა შაბათს მილიერანის თავმჯდომარეობით. იმსჯელეს ჯარის ორგანიზაციის საკითხზე. „პტი პარიზიენის“ ცნობით მინისტრები ამ საკითხის შესახებ პრინციპიალურად შეთანხმდენ. შეთანხმდენ აგრეთვე ახალ სამხედრო კანონის შესახებ, რომელიც წარედგინება პალატას ნოემბრის 15—20 ამ კანონით სამხედრო ბეგარის ვადა შეიკრებულ იქმნება 3 წლამდი.

რუსეთის ცნობები

მოსკოვი. ნოემბრის 6 ოპერატიული ცნობა. სამხრეთის ფრონტზე მხედრიონთა გაძლიერებული მოქმედებაა.

ლატვია და საბჭოთა რუსეთი.

ჩიჩერინმა მეორეჯერ გაუცხადა პროტესტი ლატვიის მთავრობას იმის გამო, რომ იგი იძლევა საშვალებას მოახდინონ ლატვიის ტერიტორიაზე ვრანგელის თეთრგვარდიელთა მობილიზაცია. საბჭოთა მთავრობამ შეიტყო, რომ ბემელში გადმოსხეს 200 ოფიცერი, რომლებიც ვრანგელისკენ მიეგზავნებიან, და რომ სავინკოვი თავის რაზმებს ხელოდ ლატვიის ტერიტორიაზე ადგენს. საბჭოთა რუსეთის გარეშე საქმეთა კომისარი ლატვიის მთავრობისგან მოითხოვს, რომ მიღონ სათანადო ზომები ინიშნულ მოვლენათა წინააღმდეგ.

დამოკიდებულების აღდგენა გერმანიასთან.

პეტროგრადი. ნოემ. 3. გერმანიის მთავრობამ ნება დართო რუსეთში უბრალო წერილების ჩადგზავნისა.

მოსკოვი. „ტანი“ საცმელის კრიზისი“ ასეთი სათაურით დაბეჭდა, „ტრიბუნაში“ წერილი. წერილში, სხვათა შორის, აღნიშნულია: ამ ჟამად ჩვენ მიზანს ფეხსაცმელის და ტანსაცმელის კრიზისთან ბრძოლა შეადგენს. წითელი ჯარი არ არის ჩაცმული. ჯარის კაცებს ცრა აქვთ საშვალება გამოცვალონ თეთრეულები. ეს არის მიზეზი სპინძურისა, უკანასკნელი კი დედაა ყოველგვარ ავთმყოფობისა და ეპიდემიისა. წარსულ წელს ჩვენ დიდი ზარალი ვნაგვაყენა ტიფმა, რომელიც გადმოგვედო კოლჩაკის და დენიკინის უკან დახეულ ბანდები საგან. ახლა ზამთრის თვეებში ტიფი კვლავ მაღლა თავს სწევს ჩვენ. უნდა მოვახდინოთ მობილიზაცია მთელი ჩვენი ძალების მასთან საბრძოლველად. ამ ბრძოლაში პირველ მიზანს უნდა შეადგენდეს წითელი ჯარის ტანსაცმელით და თეთრეულით უზრუნველყოფა. წითელ არმიელის ჩაცმა და დახურვა ოქტომბრის რესპუბლიკისათვის მნიშვნელოვანია სიცოცხლის შენახვის. ნიშნავს. ამმ - ზნისათვის საბჭოთა სახალხო კომისარიატმა დაავალა ქალებს კერონ წითელ არმიელებისათვის თეთრეული.

ახალ გამოცდებისაკენ. „კომუნისტური შრომა“ მოწინავე წერილში სწერს: მომაკვდავი ბურჟუაზია, რომელიც ყოველგვარი ზომით სცდილობს რევოლიუციონურ რუსეთის ჩახრჩობას, ყოველ გვარ წვრიმალნი მოვლენას ებღაუჭება. ვერც ბლოკადამ, ვერც ჯარების გაგზავნამ, ვერც ერთ გვარდიელთა ბანდების შექმნამ და ბოლოს ვერც პატარა სახელმწიფოების დაარსებამ ვერ მოსპო პროლეტარიულ რუსეთის

რუსთაველის მსოფლიო მზერა.

4. განგება.

რუსთაველი აღმოსავლეთის შვილია. ცხადია: მისი არტისტიული ტემპერამენტი არის აღმოსავლური. აღმოსავლეთი მზით არის მოთენთილი. მისი ნება დიდი შუადღით არის მოდუნებული. აღმოსავლეთი არ მოქმედობს: იგი უფრო თვლემს. აღმოსავლეთს სძულს სიფხიზლე და სიცხადე: მას უყვარს ძილი და ზმანება. ნირვანა მხოლოდ აღმოსავლეთშია შესაძლო. იქ ხშირია ასეთი სცენა: ზის ვინმე უძრავად ერთს პოზაში დილიდან საღამომდის და სჭვრეტს თვალღია სიზმარს. როცა სინამდვილე ზმანებას აღარ აძლევს, მაშინ იგი ჰაზიშს მიმართავს. იგი ტრანსშია გადასული უცნაური სიმთვრალით. ამისათვის მისი თვითარსი ქაოტიურია და მისი სული ალოგიურია. არც ერთს აღმოსავლური მქნელობის სფეროში არ არის გარკვეულობა: იქ ყველგან ალოგიზმი სჭარბობს. ასეთს თვლემაში აღმოსავლეთი ხანდახან სწვდება საოცარს ხილვას. ეს არის მისი ნიჭი ინტუიციისა, რაც ასე ძლიერად რელიგიების შექმნაში გამოცხადდა. მაგრამ ხშირად ეს თვლემა იდიოტურ მთქნარებაში გადადის. აღმოსავლეთს არ აქვს მახვილი ინტელექტი.

ასეთს ქვეყანაში, საცა მოქმედება თითქმის არაფერია და ზმანება ყველაფერი, ცხადია ფატუმის სწავლა სულს ძალზე დაიუფლებდა. რაც უნდა მოხდეს —მოხდეს: ამით არა იცვლება რა: სამყაროს თვითარსი იმთავითვე უცვლელია და მხოლოდ ხილვით უნდა ეზიარო მას,—აი ფორმულა აღმოსავლური მსოფლიო ათვისების. რუსთაველის მსოფლიო მზერაში ეს ფორმულა გამოდის „განგების“ სახით. ადამიანის ცხოვრებ-

ბალაბანი.

სამინისტროებში.

— შრომის სამინისტროში. შრომის დაჯილდოვება. ნოემბრის 5, შრომის სამინისტროში შესდგა თათბირი, რომელსაც დაესწრენ ფაბრიკა და ქარხნების საზოგადოებ., ფინანსთა სამინისტროს, ქარხნულ სანტრალ-პორტო საზოგადოების, ქალაქთა კავშირის, რკინის გზათა მთავარ სახელოსნოების, ტრამვაის და სიქარავნელოს პროფესიონალურ კავშირთა ცენტრალური საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტთა წარმომადგენელები. გასარჩევი იყო შრომის დაჯილდოვების საკითხი. თათბირმა სახითხის განხილვის შემდეგ დაადგინა: 1) შრომის დაჯილდოების პროექტი, რომელიც მუშათა და სახელმწიფოებრივ მეურნეობის ინტერესებს იცავს, განხორციელდეს უახლოეს დროში ტფილისის მრეწველობის ყოველ დარგში. გადაწყდა აგრეთვე გასაცნობად და დასკვნის წარმოსადგენად შრომის სამინისტროს პროექტი დაეგზავნოს ყველი დაწესებულებებს და უწყებებს.

ხვა და სხვა ამბები.

— რკინის გზელთა შორის. კარლ კაუცკიმ თავისი მდივნის საშუალებით მიმართა რკინის გზელთა კავშირის გამგეობას თხოვნით, დაუთმოს მას კავშირის ყველა პერიოდული გამოცემა. რკინის გზელთა გამგეობამ კარლ კაუცკის თხოვნა სასწრაფოდ შეასრულა.

— პროფესიონალურ კავშირს ცენტრალურმა გამგეობამ დადგინა მოიწვიოს დეკემბრის პირველს რკინის გზების მოსამსახურეთა და მუშათა მორიგი ყრილობა.

თეატრი და მუსიკა.

სახელმწიფო დრამის თეატრი.

ოტელო. 9 სურათად, შ. შექსპირისა. შაბათი, 6 ნოემბერი, 1920 წ.

ეს წარმოდგენა კი არა, ერთი რაღაც დაუსრულებელი ღამის-თევა იყო თეატრის გაყინულ დარბაზში!

საღამოს რვის ნახევრიდან ნაშუადამეევის სამ საათამდე დაიტანჯნენ მაყურებელნიც და დაიტანჯნენ მსახიობნიც. დიდი გენიოსის დიადი ნაწარმოები კინაღამ საგინებლად გადაიქცა.

ნათლად სჩანდა, რომ რეჟისორს წინდაწინვე არ აუწონ-გაუზომია არც თავისი ძალ ღონე და არც მოთამაშეთა ნიჭი და უნარი, რამაც გავიხსენა წარსული, შავ-ბნელი დროის ძველი ქართული თეატრი, როცა განსვენებული ი. გოგებაშვილი პალტო-ქუდითა და ჭალად-კალოშებით იჯდა ხოლმე პარტერის პირველ რიგში და მთთმინებიდან გამოსული მაყურებელი ტაშისცემით ხელებს იმტვრევდა ხოლმე—იქნება ფარდა მალე ასწიონო.

— ვრემა, ვრემაჩკო!—მინდოდა დამეყვირნა მეც, ნამეტნავად მეოთხე სურათის შემდეგ, ანტრაქტი რომ თითქმის საათ ნახევარი გაგრძელდა,—მაგრამ ველარ გავბედე. არ მინდოდა შეურაცხყოფა მომეყენებინა ახალი თეატრი'ათვის, დიადი პიესისათვის და...

ნაღვლიანათ დავუწყე თვალიერება თეატრში დამსწრე საზოგადოებას...

თეატრი ხალხით იყო გაჭედილი. ამდენი საზოგადოება ჯერ არ დასწრებია არც ერთ წარმოდგენას. სჩახს ჩვენ საზოგადოებას უყვარს კლასიკური პიესები, იცის ფასი და ყადრი ავტორისა და პიესისაცა და ცოდვაა, რომ რეჟისორი ანგარიშს არ უწევდეს საზოგადოების ასეთს გულის თქმას!..

სალონ ლოჟებში ისხდენ მინისტრები და სამინისტრო ხალხი თავისი ადიუტანტ-მხლებლებით. აქვე იყვნენ თეატრის დირექტორებიც. ბელ-ეტაჟის ლოჟებში—ქალაქის მოურავი, დამფუძნებელ კრების წევრები და სხვა საპატიო პირნი. პარტერი სრულიად სავსე იყო წვრილ-მოწაფეებით—რომლებიც აქვე ვსთქვათ—რუსულათ მასლაათობდენ—და თან მალი-მალ გაჰყურებდენ სცენას. რომლის ფარდაც განგებ არ იწეოდა...

თეატრის დარბაზში ცივოდა. ყველას მოთმინება ეკარგებოდა და აკი მეხუთე სურათის შემდეგ ჯერ სალონ-ლოჟები დაცარიელდენ, მერე—ბელ ეტაჟი და უკანასკნელ მოქმედებამდე პარტერშიაც სულ რამდენიმე კაცი ღა დარჩა.

ბევრისაგან მუქარაც კი გავიგონე: ღმერთმა ჩემი ფეხი ამ თეატრში ნუღარ შემოიყვანოსო. რათა, რისთვის? თეატრი აქ რა შუაშია? საჭიროა ახლოდ მოთხოვნილ იქმნეს წონა და ზომა იმათგან, ვინც თვით საზოგადოებამ მოაქცია თეატრის სათავეში. საჭიროა ჭკუას ძალას არ ატანდენ ჩვენი ახალი ხელოვანნი და არჩეულებმა საზღვარი დაუდონ იმ პრეტენზიებს, რომელიც ვნიბს თეატრსაცა და ხელოვნებასაც, ვინაიდან ხელოვნება ცდისა და ექსპერიმენტების მოედანი არ არის.

ხელოვნება—არის ერთ-ერთი საშუალება ხალხთა ურთიერთობისა, დამამშვიდებელი და გამომაფხიზლებელი დღიურ თავ-დავიწყეგისაგან, ამამაღლებელი გრძნობათა და მაჩვენელი ცხოვრების მრავალ-ფერობისა სადაც, ხმა-შეწყობილად, აღმძვრელი და თავმომყრელი იმ დიდ განცდათა და გათვალისწინებათა, რომელთაც ასე ულმობელათა და შეუბრალებლად ჩრდილავს ხოლმე ყოველ დღიური წვრილმანობა, ყოველდღიური ზრუნვა და ფიქრი ლუკმა პურზე, ყოველდღიური ღელვა სიბოროტისა და თვითნებობისა. ხელოვნება ის თილისმაა, რომელიც უნდა ავიწყებდეს ადამიანს ცხოველურ მხარეს არსებობისას და იტაცებდეს მას სიკეთესა და სიწმინდის სამეფოში. „სული წმინდა დაეშვა ჩემთანა, ღმერთო, და გული წოფელი განმიახლე გვამი ჩემსა!“-აი როგორის ლოცვით უნდა გამოდიოდეს ხელოვნების ტაძრიდან თითოეული მაყურებელ-მსმენელი. უამბოდ ყოველი წარმოდგენა, ყოველი წაკითხვა პროზისა თუ პოეზიისა, ტყვილა დროს დაკარგვა იქნება და ვერაფერით ვერ დაამშვენებს ჩვენს დუხჭირს ცხოვრებას!...

გავიქცევდეინა რამ მსგავსი გუშინწინდელმა წარმოდგენამ? მოგვცა რამ ახალი და საყურადღებო? გვასწავლა რამ? ბევრი არაფერი! პირ იქით, დაგვღალა და დაგვანაღვლიანა. დაგვღალა იმიტომ რომ ბ-ნ რეჟისორს არქივიდან ამოუკრებია ისეთი სცენები, რომელსაც არც ერთ თეატრში არა სდგნმენ (მაგ. მეშვიდე მერვე სცენა) და და ვანაღვლიანა იმიტომ, რომ დაკარგულმა დრომ ყურადღება შეგვისუსტა!

ოტელო—ეს უკვდავი სიმბოლო ეჭვიანობისა, ეს უკურნებელი ავადობა ავადმყოფური მეობისა, ეს უსამზღვრო და უძირო გრძნობა გონების თვალის დახუჭვით გამოწვეული და გულის გონიერებაზე გამეფებით ნაზარდი—მოითხოვდა ჩვენგან მეტს დაკვირვებას. რეჟისორმა კი ზედ მეტი სცენების ჩართვით, თითქოს დასჩრდილა ოტელოს ტრაგედია და გაანელა ის განცდა, რომელიც სულის სარძიკველამდე უნდა ჩაგვწვდენოდა. გაჭიანურებულმა და უადგილო სცენებმა თითქოს კიდეც გადაგვავიწყეს თვით ოტელო და მისი ტანჯვა.

მე წარმომიდგენია რა ძნელი უნდა იყოს მსახიობისათვის მთელი საათობით ლოდინი კულისებში, როცა უკვე შემდგარა იგი განცდის უმაღლეს მწვერვალზე და იძულებული კი არის იცადოს, ვიდრე რაღაც ზედ-მეტ სცენას გაითამაშებდენ...

ან რასაჭირო იყო ეს ზედ-მეტი სცენები? რა გვაჩვენა ამით რეჟისორმა? დარბაზთა სტილიური სანახაობა, თვალის მშვენიერი იერი, თუ სცენიური ხელოვანება. არც ერთი, არც მეორე და არც მესამე! ტყვილად დაგვაკარგვინა დრო და დაღალა თვალნი ჩვენნი ჩამოხეულ—ჩაჭუჭყიანებულ კედლების მზერითა და უადგილო ხანდაზმობით.

მოთამაშეთა ხელოვანებისა და პიესის დაწვრილებით გარჩევით თავს არ „მეგაწყენთ. კლასიკურ პიესების წარმოდგენას დიდი სკოლა, შესწავლა და წლობით ვარჯიში უნდა, რაც ჩვენ ახალ გაზდა მსახიობებს ჯერ ვერ მოეთხოვებათ ისიც კარგია, რომ როლები ჩინებულად იცოდენ. განსაკუთრებით აღსანიშვანი არმან 1) ა. იმედაშვილი—ოტელო, 2) ი. ზარდალიშვილი—იაგო და ნ. ჩხეიძე —დეზდემონა.

1) ა. იმედაშვილი უცილობლად დიდი ტემპერამენტის მსახიობია. ჩინებული ხმაცა აქვს, მაგრამ ჩვენის აზრით ოტელოს როლი მისთვის ჯერ-ჯერობით ძრიელ მძიმე და დიდია. ამ როლს ღიდი დამუშავება და შესწავლა სჭირია, რაც, ჩვენა გვგონია, ბ-ნ იმედაშვილის ძალღონეს აღემატება.

2. ი. ზარდალიშვილი ვერაფერი იაგო იყო. ის თამაშობდა რაღაც მელო—დრამატიულად. და იაგოს ბოროტი არსება, სიღრმე მისი ვერაგობისა და სიგანე მისი თვალთმაქცობა გაიძვერობის ჩაუწვდენელი დარჩა.

3). ნ. ჩხეიძე დიდი ხელოვანია. სიღრმე მისი გრძნობისა და სიდიადე მის განცდათა თითქოს ჩრდილავდენ დეზდემონას გულ—უბრყვილობს. თქვენ ხედავდით სცენაზე დიდი პოტენციას პატრონ მსახიობ—ქალს, რომელსაც დეზდემონას როლი ნებას არ აძლევდა გაეშალა ეს თავისი პოტენციალური ძალა!

საზოგადოდ პიესა ვერ იყო სათანადოდ შესრულებული და ის უტყუარი ჭეშმარიტება, რომ რევოლიუციებს შეუძლიანთ შესცვალონ წესი ცხოვრებისა ხოლო არ შეუძლიათ „გარდაჭქმნან გული ადამიანისა ეს ყველაზე ნაზი, მაგრამ ამავე დროს ყველაზე კერპი ორგანო ადამიანის არსებობისა თვალსაჩინოდ არ იყო გაშუქებული.

იცანი.

რუსეთიდან.

მოლაპარაკება ზავის შესახებ სოციალ-ოსმალეთის ფრონტზე.

გუშინ ჩვენმა თანამშრომელმა ინახულა სომხეთის მისიის სრჩეველი ბ. თუმანოვი, რომელმაც მას გადასცა, რომ ოფიციალური ცნობით სამხედრო მოქმედებანი სომხეთსა და ოსმალთა შორის შეჩერებულია და ამ ჟამად სწარმოებს მოლაპარაკება ზავის შესახებ. საზავო პირობები ჯერ არ არის საბოლოოდ გამორკვეული. [illegible] გუმბრის ოსმალთა მიერ აღების შესახებ სინამდვილეს არ შეეფერება.

მისიას ამის მსგავსი ცნობა ჯერ არ მოსვლიაო.

სომხებმა გუმბრი (ალექსანდროპოლი) დასტოვეს.

უკანასკნელ ჟამს, რედაქციის მიერ მიღებული ცნობით დროებითი ზავის პირობის ძალით, რომელიც უკვე ჩამოვარდა სომხეთსა და ქემალ-ფაშას სარდრობის შორის, სომხებმა გუმბრი დასტოვეს და კარაკლისის ხაზზე დაიხიეს.

ჩვენი პორესპოდენტები.

ხ. ახალსოფლის საზოგადოება.

(მანგლისის რაიონი)

თბილისის მაზრაში ორი სოფელია „ახალსოფლის“ სახელით, ერთი იმყოფება მანგლისის რაიონში და მეორე მარტყოფის. ამ წერილში ბაასი გვექნება იმ ახალსოფლის და მის საზოგადოების შესახებ, რომელიც მდებარეობს მანგლისის რაიონში. სხვათა შორის უნდა მოგახსენოთ რომ ს. ახალსოფელს ეძახიან კიდევ სხვა სახელს, ბზა ახალშენს ან ზაზის ახალშენს. ეს უკანასკნელი ალბად იმიტომ ეწოდება, რომ ეს სოფელი ამ რამოდენიმე ათეულ წლის წინად გადმოსახლებულ მთიულებს შეუსყიდიათ ზაზა ბარათაშვილისაგან.

დაბა მანგლისიდან ასალსოფლამ. სულ 7—8 ვერსია. სოფელი მდებარეობს მთის კალთების ბარში. თბილისიდან მანგლისში მიმავალი, ჰრიუტს, რომ გასცილდება, ახალსოფელს ოდნავ თუ შეამჩნევს მთებში და ისიც თუ კი იცის და განგებ დაუწყებს ძებნას თბილისის მაზრაში იშვიათად შეხვდებით იგეთ სოფელს, სადაც ერთი ეროვნების ხალხი ცხოვრობდეს და არ იყოს აჭრელებული. ამ მხრივ ამ ოთხ სოფელს თამამად შეუძლია იამაყოს თავის ერთფეროვანობით და ერთ ეროვნობით. ახალსოფლის, ზირბითის და საფუძრების მცხოვრებნი მთიულ ქართველები არიან. გოხნარის თონეთის კი—როგორც ზევით იყო ნათქვამი, თონეთიდან გადმოსახლებულები. ამ ოთხი სოფლის მცხოვრებნი მისდევენ მიწის მუშაობას და მესაქონლეობას. უფრო კი უკანასკნელს. წვრილ მსხვილ ფეხა საქონელი ამ საზოგადოებაში 6000 სულამდის იქნება.

ასე რომ მთიულები ეკონომიურად მოღონიერებულნი არიან. რის გამო მათ მანგლისში უძლავი თუ მოძრავი ქონება ბლომად შეეძინეს.

მაგრამ საუბედუროდ უნდა ითქვას, რომ ამ ეკონომიურ სიძლიერეს თან ახლავს კულტურული ჩამორჩენა. მაგრამ ეს სიტყვები ძლიერ სუსტნი არიან იმის გამოსახატავად, რაც მსურს აქ გამოვთქვა, უფრო სამართლიანი იქნება თუ ვიტყვით რომ ამ საზოგადოებაში განათლების შუქს ახლოსაც არ გაუვლია და მათ სახლების სარკმელშიაც არ შეუბჟუტავს, რის გამოც ცხოვრება მათი ძალიან დაქვეითებულია. ისეთი უწმინდურება გამეფებული მათში, რომ გეგონება ალბათ ამ ადამიანების ხორცს დასაცვალს საპონი არ მიკარებია. ვერც ერთ მოსულს არ შეუძლია არამც თუ ღამე გაათიოს, არამედ პური ჭამოს, რადგანაც სიბინძურის დაღი ყველაფერს თან ახლავს.

აქ უნდა შევნიშნო, რომ მთიულებს თავიანთი ჩვეულება აქაც არ დავიწყებიათ. კვირაოვით შეგროვდებიან მოხუცნ თუ ახალგაზრდები და ისვრიან თოფს ნიშანში და ამ რიგად ვარჯიშობენ სროლაში.

ამ საზოგადოებას, ახლოს, სულ 3—4 ვერსის მანძილზე, უძევს მთა „ბედინი“, რომელიც შეიცავს 1700 დესეტინა საბალახე მინდორს და ამიტომ წარმოადგენს საუკეთესო საძოვარს.

რუსების ბატონობის დროს ეს მთა ეპირა კოსტანტინოვკაში (აღზულაღი) მცხოვრებ რუსებს გარდა იმ 400 დესეტინისა, რომელიც იყო მიწათ-მომქმედ. სამინისტროს განკარგულებაში, მისი „აგენტის“ სახით. ამ უკანასკნელიდან ახლო სოფლის საზოგადოება იღებდა იჯარით.

კოსტანტინოვკელები კი თავის წილ ადგილსაც იჯარით აძლევდენ სხვას და ამით თავიანთ შემოსავლის წყაროს ადიდებდენ.

ვორონცოვის ჩამოსვლის შემდეგ ეს 400 დეს. მიწაც აღბულაღელ რუსებსაგადასცეს და ეს უკანასკნელნი კი, რადგანაც მათ ეს ადგილი არ ჭიროდათ, აძლევდენ ახალსოფლელებს და მის მეზობლებს, რასაკვირველია უფრო მეტ ფასებში, ვინემ ეს იყო უწინ.

საქართველოს დამოუკიდებლობის აღიარების შემდეგ ეს მიწები გადავიდა მიწათ-მოქმედების სამინისტროს განკარგულებაში.

ამ უკანასკნელისაგან დიდი ვაი-ვაგლახით და გაჭირვებით ა. წ. მაისში ახალსოფლის საზოგადოებამ მიიღო იჯარით 660 დეს. საძოვარი ადგილი საბაფხულოთ 68000 მანეთად.

მიწათ-მოქმედების სამინისტრო იძლევა იჯარით ამ მთის საძოვარ ადგილებს მხოლოდ ერთი წლის ვადით და იმასაც შეჯიბრებით, ასე რომ 1920 წლის მოიჯარადრემ არ იცის მიიღებს თუ არა ის ამავე ადგილს იჯარით 1921 წელშიაც, ამის ცოდნას კი მისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს.

როდესაც სამინისტრო ადასტურებდა ამ ადგილების თითო წლის ვადით იჯარით გაცემას, ალბათ მან არ იცოდა ის პირობები და საჭიროებანი, რომლებთანაც დაკავშირებულია მოიჯარადრეების მდგომარეობა.

თუ კი ამ ადგილებს იჯარით აიღებენ მართლაც ისინი, ვისაც თვით სჭირია და არა ისეთი პირები, რომელთაც სურთ თავის მხრივ მერე უფრო ხელსაყრელ პირობებში სხვას გადასცენ და ამ რიგად თავიანთი ჯიბე უშრომლათ გაისქელონ, მაშინ უთუოდ ეს ადგილები უნდა გაიცეს იჯარით არა ნაკლებ 10—15 წლის ვადით და აი რატომ:

საქონლის პატრონებს ამ მთაზედ სჭირიათ თავიანთვის ქოხები, საქონლისათვის ბაგები და ხბოებისათვის სთბუნრები. ყველა ეს კი დღევანდელ პირობებში ითხოვს დიდ ხარჯებს. სამი თვისათვის ასეთი ხარჯების გაწევა არავის შეუძლია, მით უმეტეს რომ, ის არ არის დარწმუნებული რომ მომავალ წელში ვინ იქნება მისი ნაშრომის ბატონ-პატრონი.

ამიტომაც წლიური მოიჯარადრე ვარდება გაჭირვებულ მდგომარეობაში. ასეთ არა ნორმალურ მდგომარეობის გამო, ეს ოთხი სოფელი იძულებული იყო თავიანთი საქონელი ჰყოლოდათ მთაზედ და ხბოები კი სოფელში, 3—4 ვერსის მანძილზედ, რაც უზომო გაჭირვებაში აგდებდა საქონლის პატრონებს.

აი ასეთ გაჭირვებახ რომ ასცდეს ეს სოფლები, სამინისტრომ მათ ან უნდა მიყიდოს ეს ადგილები, ან და გასცეს მათზედ იჯარით შეჯიბრებულად 10—15 წლის ვადით, რომ მათ გულდამშვიდებით შეეძლოთ თავიანთი საქმის, ხელობის წარმოება.

ამაზედ უფრო მწვავე საჭიროება ამ სოფელს ამ ჟამად არა აქვს რა და ამას უნდა მიექცეს სათანადო ყურადღება სამინისტროს მიერ, რადგანაც მესაქონლეობის გავრცელების ხელის შეწყობა საკალდებულოა არამც თუ მიწათ-მოქმედ. სამინისტროსათვის, არამედ ყოველი შეგნებული მართველისათვის.

დანაშაულობად ჩამეთვლებოდა, რომ ამ წერილში რამოდენიმე სიტყვით მაინც არ მომეხსენებია მანგლისის თემი, რომელიც სრულიად ვერ ამართლებს თავის დანიშნულებას. ის შორს ეპოტინება და ახლოს კი ვერას ხედავს მაგალითად ის ცდილობს მანგლისი ელექტროენით გაანათოს და თბილისს ავტომობილით შეუერთოს, ამისათვის აუარებელ ფულს ფლანგავს და მანგლისი კი ისევ სიბნელეში იხრჩობა და თბილისს ისევ მოწყვეტილია.

ამდენი ხანის განმავლობაში თემმა ისიც ვერ მოაწყო, რომ მანგლისში გაზეთები ყოველთვის მოდიოდეს.

მანგლისის თემს უფრო უნდა ეზრუნა იმ ხალხის საჭიროებისათვის, რომელთა ვითომ მანუგეშებლად ის არის მოწოდებულიდა არა იმათთვის, ვინც მხოლოდ გასართობად ჩამოდის რამდენიმე კვირით წელიწად ნახევარია თითქმის რაც ეს თემი მოქმედებს და მთიულების არავითარ ყურადღებას არ აქცევს. ამდენი ხნის განმავლობაში ერთი სკოლაც ვერ გაუხსნიათ მათ, რომ მათშიც ცოტა ოდენი შეგნებაც მაინც შეეტანოს და გამოიყვანოს ისინი იმ ცხოველურ ცხოვრებიდან რომელშიდაც იმყოფებიან მარტო ფულის მოსაკრებად და ხარჯების ასაღებად კი არ უნდა მიადგე სოფელს, არამედ ცოტა რამ მაინც უნდა მიუტანო, რომ სოფელმა უფრო ნდობით და პატივისცემით მოგეპყრას. ხალხი არ უმადლის თემს, ის უფრო პატივის ცემით იხსენიებს მილიციის უფროსს, ვინემ თემის თავმჯდომარეს, რაც უნდა გამოვტყდე, სამწუხაროდ უნდა ჩაითვალოს.

მანგლისის თემმა საოცარი გადასახადი შემოიღო და გააწერა მოსულ მოგარეკეებს. ალბათ ბუღალტერია ეძნელებადა უფრო იოლი საშუალება ირჩია.

ყოველი თითო სოლი, რომელიც არ ჩამოვა მანგლისში საგანგებოდ ვალდებულია 200 მან. გადაიხადოს თემის სასარგებლოდ.

ღარიბი და მდიდარი, ქოხში მცხოვრები თუ სასახლეში, ერთგვარად იხდიან. ამას ჰქვია სოციალისტურ-დემოკრატიული თემი. ერთი ცუდი სენი დასჩემდათ აგრეთვე თემის გამგეობას თუ მის თავმჯდომარეს როცა ფული მოუნდებათ, მაშინათვე დაბის სანიტარული მდგომარეობა გაახსენდებათ, ჩამოივლიან და აჯარიმებენ მცხოვრებლებს, არც მსაჯულს, არც სხვა ვინმეს არას ჰკითხავენ. თვით აყენებენ ოქმს, თვით ახდევინებენ ფულს და თვით სარგებლობენ ამ ფულით. თუმცაღა ბოლო დროს მცხოვრებლებმაც გაიგეს თავიანთი უფლებები და მოითხოვეს სასამართლოს გაერჩია შეყენებული ოქმი სიმართლე.

ცუდი ენები ბევრ რამე არა სასურველს ამბობდენ თემის გამგეობაზედ და განსაკუთრებით მის თავმჯდომარეზედ მაგრამ ვინც რა უნდა თქვას, წისქვილმა კი ფქვასო.

როგორც გავიგე ძველი გამგეობა გადაუყენებიათ და ახლა ახალი აურჩევიათო. ვუსურვებ ახალ გამგეობას და მის თავმჯდომარეს თავის წინა მოადგილეთა ზნე ჩვეულება უკუ ეგდოთ და უფრო სამართლიან გზით ევლოთ და ხალხის საჭიროებისათვის მეტი ყურადღება მიექციოთ-

ყოფილი მოაგარაკე.

სარედაქციო კოლეგია.
მთავარი რედაქტორი: ს. კედია.

ექიმი
ე. ი. კალანდაძე.
ღებულობს შინაგან სნეულებათა ავადმყოფებს დღის 8—12 ს. ვენერიული სიფილისი (შეშხაპუნება 606 და 914) და საშარდე ორგანოთა საღ. 5—7 ს. გუნიბის ქ № 6, მოსკოვის ქუჩ. კუთხე ზემმელის აფთიაქთან.
ტელეფ. 13—95. 3228

ქუთაისი
ექიმი
ისაკ იაკობის-ძე
მინოვიჩი
ღებულობს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ.
ყოველ დღე დილის 10-12 ს. და საღამ. 5 7. ს. ქარვასლის ქუჩა, № 5 (მწვანე ბაზარი) ბინა ყოფილი ექ. ჭოლოშვილისა № 3208.

თვალების ავადმყოფები
ექიმი
მ. გოლოტეინი
სათვალეების შერჩევა. ავადმყოფების მიღება დილის 8 ს-დან 11 ს-მდე; საღამოს 2—7 საათამდე.
ნიკოლოზის ქ. № 32.

დაბრუნდა და გაანახლა ავადმყოფების მიღება.
ექიმი
მ. ო. ზნდუკელი
შინაგან და ნერვების ავადმყ.
ელექტრონით წამლობა.
ავადმყ. მიღება საღ. 5-7 ს, ანასტასიას ქუჩა № 3 ტელეფ. 9—31.
№ 3207.

მატარებელთა მიმოსვლა.

ფოსტის მატარებელი № 3.
თბილისიდან ბათომში—დილის 10 ს. 53. წ.
მატარებ. № 3. № 7.
თბილისიდან ფოთში საღამ. 7 ს. 14 წ.
მატარებ. № 21.
თბილისიდან ბათომში, საღ. გად. 10 ს. 37 წ.
მატარებ. № 19.
თბილისიდან ხაშურში დილის 3 ს. 20 წ.
მატარებ. № 140.
თბილისიდან სალოლიში დილის 9 ს.
მატარებ. № 390.
თბილისიდან სანაინში დილის 7 ს. 45 წ.
მატარ. № 4.
თბილისიდან კახეთში დილის 8 ს. 30 წ.

თბილისში მოდის.

მატარებ. № 4.
ბათომიდან თბილისისკენ გამოდის საღ. 10 ს. 27 წ.
თბილისში მოდის საღ. 6 ს. 46 წ.
მატარებელი № 7.
ფოთიდან თბილისისკენ გამოდის ღამის 12 ს. 2 წ.
თბილისში მოდის დღის 2 ს. 13 წ.
მატარებელი № 22.
ბათომიდან თბილისისკენ გადის ღამის 12 ს. 58 წ.
მატარებელი № 19.
ხაშურიდან თბილისისკენ გადის დილის 2 ს. 16 წ.
თბილისში მოდის დილის 8 ს. 2 წ.
მატარებ. № 141.
სალოლიდან თბილისისკენ გადის დილის 9 ს 10 წ.
თბილისში მოდის საღამ. 5 ს. 36 წ.
მატარებ. № 416.
სანაინიდან თბილისისკენ გადის დილის 8 ს.
თბილისში მოდის დღის 4 ს. 58 წ.
მატარებ. № 3.
კახეთიდან თბილისში გადის დღ. 4 ს. 20 წ.

ერეკლეული
ბეგ-ბეგ-ბეგ

განცხადება.

1900 წელში დაბადებული ახალგაზდა მოქალაქეთა სამხედრო ბეგრის მოსახდელ გაწვევაზე.

თბილისის ქალაქის გამგეობა ამით აცხადებს საყოველთაოდ, რომ 1900 წელში დაბადებულ ახალგაზდა პირთა ჯარში გამწვევი და მიმდები კომისია მიმდინარე წელს შეუდგება თავის მოქმედებას ქ. თბილისის სამხედრო აღრიცხვის ნაწილის უფროსის სამმართველოსთან განსაკუთრებულ შენობაში (ვაგზლის ქ- სახლი თამამშვილისა) ქვემო აღნიშნულ დღეებში, დილის 9 საათიდან:

15 და 16 ნოემბერს, ორშაბათ და სამშაბათს, იმ პირთა ჯარში გასაწვევად, ვინც არიან შეტანილნი 1, 2 და 3 კომისარიატების გამწვევ სიებში.

17 და 18 ნოემბერს, ოთხშაბათს და ხუთშაბათს, იმ პირთა-ვინც არიან შეტანილნი მე 4, 5, 6 და 7 კომისარიატების გამწვევ სიებში.

19 და 20 ნოემბერს, პარასკევს და შაბათს, იმ პირთა-ვინც არიან შეტანილნი მე 8, 9 და 10 კომისარიატების სიებში.

21 22 ნოემბერს, კვირას და ორშაბათს, იმ პირთა-ვინც არიან შეტანილნი 11, 12 და 13 კომისარიატების სიებში.

23 და 24 ნოემბერს, სამშაბათს და ოთხშაბათს, იმ პირთა ჯარში გასაწვევად, რომლებიც არიან დაბადებულნი 1899 წ. და წარსულ 1919 წ. ქ. თბილისის მიმღებ კომისიის მიერ გადაედოთ ჯარში მიღების ვადა ერთი წლით, როგორც საშუალო სასწავლებლების მოწაფეთ ან ჯანმრთელობის სისუსტის გამო.

25 და 26 ნოემბერს, ხუთშაბათს და პარასკევს, იმ ადგილობრივ მცხოვრებ ახალგაზრდა პირთა,—რომლებიც არიან დაბადებულნი 1900 წ. და რაიმე მიზეზისა გამო არ არიან ჯერ შეტანილნი გამწვევ სიებში და აგრეთვე ქ. თბილისში იმ დროებით მცხოვრებ პირთა, რომლებიც თუმცა არიან შეტანილნი სხვა მაზრების გამწვევ სიებში, მაგრამ მათ, თანახმად გენერალურ შტაბის განკარგულებისა (იხილე გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“ ამა წ. 21 ოქტომბრის № 238) არა უგვიანეს ა. წ. 1-ლ ნოემბრამდე თბილისის სამხედრო ნაწილის განყოფილებაში წერილობით განაცხადეს თავისი სურვილი თბილისის მიმღებ კომისიაში გამოცხადებისა და ამ ვადაზედ წარადგინეს: 1) ამონაწერი თავის თავზე გაწვევ სიისა და 2) პირადობის მოწმობა სურათით.

მიმდინარე წელს ჯარში გაწვევის დროს მოქალაქეთ უნდა მიიღონ მხედველობაში:

1. ყოველი გაწვეული ახალგაზრდა მოვალეა თავის საცხოვრებელ ადგილის მახედვით, გამოცხადდეს მიღებ კომისიაში დანიშნულ ვადაზედ და თან იქონიოს გასაწვევი უწყება, მიღებული სათანადო კომისარიატიდან.

2. საშუალო სკოლის მოწაფენი, რომლებიც წარმოადგენენ სათანადო მოწმობებს, სასწავლებლების უფროსებისაგან, სამხედრო ბეგრის მოხდის ვადა გადაედებათ 21 წლის შესრულებამდე.

შენიშვნა: უმაღლეს სასწავლებლების სტუდენტებს, არა აქვთ უფლება ჯარში გაწვევის ვადის გადიდებისა და ამიტომ ვალდებულნი არიან გამოცხადდენ მიმღებ კომისიაში

3. **არავითარი სამსახური**, არც კერძო, არც საზოგადო, არც მთავრობის დაწესებულებებში (გარდა სამხედრო სამსახურისა) არც სახალხო გვარდიაში და არც მილიციაში **არანთავს უფლებ მოქალაქეთ** ჯარში გაწვევისაგან.

4. **თანახმად დამფუძნებელ კრების მიერ 1919 წ. 2 აგვისტოს მიღებულ დეკრეტისა**, შესახებ სამხედრო ბეგრის აუსრულებლობის და ამ დანაშაულის დაფარვის და წაქეზებისა, თუნდაც წამქეზებელი და დამხმარე მშობელი ან სხვა მახლობელი ნათესავი იქმნეს, დამნაშავე დაისჯება იმ წესით, რომელიც აღნიშნულია ხსენებულ დეკრეტის 1 და 3 მუხლ. და განსაზღვრულია ბოროტმოქმედებაში მონაწილეობისათვის სისხლის სამართლის და გამასწორებელ სასჯელთა დებულების მე-120, 121 და 124 მუხლებში.

2 ნოემბერს 1920 წ.
ქ. თბილისი.

თბილისის ქალაქის გამგეობა

ს. ა. ფიანი.

ალქაჯი.

(დასარული) *.

ამ ფიქრებით დათა მიადგა სოფლის ბოლოს პატარა წყალზე გაღებული ბოგირს, რომლის ქვეშ ზამთარ-ზაფხულ გაუვალი ჭაობი იდგა და ბაყაყების სამფლობელოს წარმოადგენდა. ამ ადგილას ცოტა ენელოდა, რადგან ულსწორმასწოროთ და ხშირად იყო დარგული იფნის ხეები და აქეთ იქიდან სოფლის ბაღების ღობეები თითქმის ზედ ბოგირზე იყო მიბდგარი.

ამ ბოგირს ჯერ კიდევ კარგად არ იყო დაახლოვებული, დათას რომ რაღაცა ფჩ-ფჩი შემოესმა, ზედ რომ მივიდა, შეჩერდა, დაეცქერდა და იფნის ხეებში ნათლად გაარჩია თეთრი ცხენი და ცხენზე თავიდან-ფეხებამდის თეთრებში ჩაცმული დედაკაცი.

დათას თითქმის გაეხარდა, რომ ცოცხალი არსებას შეხვდა.

— ეს დედაკაცი ალბად შეთქმულია, სალოცავად გორიჯვარში მიდის და გზა ვერ უპოვნია. გაიფიქრა დათამ და ხმამაღლა შეძახა:

— დედი, ბანდ რა გინდა; ბოგირი აი აქ არის, ცხენი აქეთ წამოყვანე.

დედაკაცმა ხმა არ გასცა, ცხენი კი კვლავინდებურად ჭაობში უზო-უკვალოთ დ ხეტიალობდა.

— რა სულელები არიან ეს სოფლის დედაკაცები! გაიფიქრა დათამ, ბილიკიდან გადაუხვია, თოკი გაარღვია. წყლის ნაპირს მიუახლოვდა, გადასწვდა. ცხენს ფაფარში ხელი წაავლო, ბილიკზე დაყენა და დედაკაცს მიუბრუნდა:

— დედი, სადაური ხარ?

დედაკაცმა ხმა არ გასცა.

— გორიჯვარში ხომ არ მიდიხარ?

— ჰოო!—მოესმა რაღაცა წრიპინი.

— თუ იქ მიდიხარ, გზა აქეთ არის, აი უკან მოუყევი და გაჩვენებ, სად უნდა გადაუხვიო.—უთხრა დათამ და წავიდა. ცხენი უკან მისდევდა.

დედაკაცი უბრალო ცხენზე იჯდა და ცხენს არც აღვირი ჰქონდა, მაგრამ იმ წუთს დათამ ამ გარემოებას სრულიად ყურადღება არ მიაქცია. ხმა რომ ძლივს ამოაღებინა, არც ეს გაჰკვირებია; სოფლის დედაკაცები საზოგადოდ ბამბაკაცებს უფრო კი ხშირად თავადსა, ან აზნაურს თუ გზაში შეხვდებიან, პირზე თავშალს აიკრავენ და თავს აარიდებენ ხოლმე.

ისე რომ დათას ის პატარა შიშიც კი გულში რომ ჰქონდა, სრულიად გაუქრა და არხეინად წინ მიუძღვოდა.

ერთი ორჯელ ცხენი წამოეწია, ისე რომ ან მკერდით მხარში დაეჯახებოდა, ან თავით გაეხახუნებოდა, ან და ფეხს ფეხში ჩაჰკრავდა, მაგრამ დიდს ყურადღებას არც ამ გარემოებას აქცევდა. მხოლოდ ერთხელ თავმოუღებლივ დედაკაცს უთხრა:

— დედი, ცხენი შეაჩერე, ჰხედავ, უსწორ-მასწორი გზაა, ჩქარი სიარული არ შეიძლება.

ამის შემდეგ დათა ისევ თავის ფიქრებს მიეცა, რომ უცბად ყურში ვიღაცამ საზარლად ჩასწივლა და თავი რომ უკან მიიღო, დაინახა საზარლად დაღენენჭილი სახე დედაკაცისა, რომელმაც საოცარის სიმძრდით ცხენზე აიწია და დათას ზედ ზურგზე დაახტა და ჯიჯღინი დაუწყო.

დათა არ წაქცეულა, დედაკაცი შეიმაგრა, მაგრამ ერთი წუთით გონება მთლად დაჰკარგა და შემდეგ ცოტად რომ გამოერკვა, პირველი მისი აზრი, რომელმაც თავში გაურბინა, იყო: —ალქაჯი!!

და ამასთან იგრძნო, რომ თმა ყალზე წასვლოდა და გული ჩაქუჩებივით მკერდს უბაგუნებდა. მაგრამ გარდასწყვიტა, უბრძოლველად არ დანებებოდა და ამ მიზნით შეეცადა ბებერი ზურგიდან გადმოეგდო. ჯერ მხრებში მძლავრად შეინძრა, შემდეგ მიბრიალდა, მოტრიალდა, კვნესოდა, ხვნეშოდა, ორჯელ თოვლში გადატრიალდა, მაგრამ საშიზღარი ბებერი ზურგზე მაგრად აჯდა და დრო გამოშვებით კატასავით კნაოდა.

ბოლოს, რაგორც იყო, დათამ რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, მოიკრიბა. მოშიდავესავით ქამანდი ჰკრა, ბებერი შორს გადაგდო და გაიქცა... მაგრამ სახლისაკენ კი არ გაიქცა, ისევ უკან სადგურისკენ, რადგან იმ წუთს, როდესაც ალქაჯისაგან განთავისუფლდა, პირი სადგურისაკენ ჰქონდა.

[illegible] და სული მხოლოდ მაშინ მოითქვა, როდესაც სადგურის ბაქანზე ავარდა და შენობის კედელზე მიესვენა.

კარგა ხანი დასჯერდა დათას, რომ აზრები მოეკრიფა და გული დასცხრომოდა და როდესაც საკმაოდ დამშვიდდა, დაინახა, რომ მდგომარეობა მეტის მეტი კრიტიკული იყო. სადგურში ვერ შევიდოდა, ვერავის ვერ დაენახვებოდა. თავის სიგლახეს ვის გაუმხელდა? მთელ ბაზრაში განთქმული ვაჟ-კაცი, ღონიერი, გულადი, მარდი მსროლელი, იარაღის საუკეთესო მომხმარებელი-დათა ბებერ დედაკაცს შეუშინდა და გაიქცა. ეს ხომ თავის მოკრა იყო, თავზე ლაფის დასხმა, რის შემდეგ სიცოცხლე აღარა ჭიერს. არა და, გათენებამდის ასე კედელზე აკრული ხომ არ იქნებოდა..

რა ექნა? როგორ მოიქცეულიყო?

შიში და თავმოყვარეობა დათას გულში დიდხანს იბრძოდნენ და ბოლოს თავმოყვარეობამ გაიმარჯვა.

„სჯობს სიცოცხლესა ნაძრახსა
სიკვდილი სახელოვანი“

მოაგონდა დათას რუსთველის უკვდავი სიტყვები და ამ სიტყვების შედეგი იყო ისა, რომ დათამ გარდასწყვიტა, სახლისაკენ წასულიყო და თუ ალქაჯს ისევ შეხვდებოდა, ან შეებრძოლებოდა ან და დაღუპულიყო.

დათამ მიიხედ-მოიხედა, დარწმუნდა, რომ არვინ არ დაენახა, მივიდა რკინის გზის ბაღის ღობესთან, კარგი, მაგარი-მუხის მარგილი ამოაძრო, მხარზე გაიდო და დაბრუნდა ისევ იმ ბილიკით, რადგან ღრმად დადებული თოვლის გამოსვლა გზა არ იყო.

ბოგირს რომ მიუახლოვდა, გულმა კვლავ ძგერა დაუწყო, თმამ კვლავ აიწია, მაგრამ არ შეჩერდა, მხოლოდ ნაბიჯს უკლო და კისერ წავარდნილი და თვალებ დაქუტილი ბოგირს ნელ-ნელა მიპარვია დაუახლოვდა.

უცბად შეკრთა და შეჩერდა. ბოგირს ქვეშ ისევ ის თეთრტანისამოსიანი ბებერი დაინახა. ცხენი ოდარა სჩანდა. ორი ნაბიჯი კიდევ რომ წასდგა, გაარჩია, რომ ბებერი ბოგირიდან თავს ამოჰყოფდა, რამდენიმე ხანს ხელებს პარეყავდა, შემდეგ ისევ იმაღებოდა.

[illegible] წუთს თავს ამოჰყოფდა და ჩაჰყოფდა.

ბოლოს დათამ სამჯერ პირჯვარი გადიწერა.

— ღმერთო შენ მიშველე!—წაიბუტბუნა, შარგილი ხელში მოიმართა, მიუახლოვდა, ბოგირზე შედგა და ბებერმა თავი რომ ამოჰყო რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, დაჰკრა.

— ჰახ!—გაისმა ხმა და დათას გაეხარდა, ნამდვილად თავი შუაზე გაუპეპო, მაგრამ საზიზღარი თავი კვლავ გამოჩნდა და დათამ აშკარად გაარჩია ბებერის დაღმენჭილი სახე და გრძელი, გამხმარი ხელი, რომლებიც საზარლად იკლაკნებოდნენ და იგრიხებოდნენ.

დათამ ერთხელ კიდევ მიუდარაჯდა თავი რომ გამოჩნდა, ერთხელ კიდევ დაჰკრა, შემდეგ ორჯელ, სამჯელ და ყოველ ჭახუნზე დათა რომ იფიქრებდა, ახლა კი თავში მოხვდა და მოკვდაო, თავი ისევ გამოჩნდებოდა და ხელები ისევ იკლაკნებოდა.

აქ კი დათამ ვეღარ შესძლო, მარგილი ხელიდან გაუვარდა და ქუდ მოხდილი სახლისკენ გაიქცა...

ამის შემდეგ გავიდა ორი, სამი თვე. არც მეორესა და მესამე დღეს და არც შემდეგ დათას ეს თავგადასავალი არც შინაურებისთვის და არც სხვა არავისთვის არ უთქვამს და, რადგანაც იმისი ფიქრით, არც არავინ იცოდა, ცოტა არ იყოს დამშვიდდა. მაგრამ ის შიში რომელიც იმ ღამეს განიცადა, გულში სამუდამოთ დარჩა.

სადაც კი უნდა წასულიყო, სტუმრად თუ სამუშაოდ, დაბინდების წინ უთუოდ სახლში დაბრუნდებოდა და შემდეგ ფეხს არსად არ გაადგამდა. იყო მუდამ ჩაფიქრებული, აღარ ლოთობდა, აღარ ქეიფობდა, წინად ერთი ორი კვირით დაიკარგებოდა და შინაურებმა მისი ასავალ-დასასალი არ იცოდნენ, ახლა ღამე არსად არ რჩებოდა და მთელი საღამოები სახლში იჯდა.

მინაურებს დათას საქციელი ვერაფრით აეხსნათ, თუმცა გულში ძალიან უხაროდათ. ყველაზე მეტად გახარებული იყო მოხუცებული დედა.

— ვინ დამიჭკვიანა ასე ჩემი დათა? ვინ ჩაადგო გონებაში? წმიდა ღვთისა და ღვთისმშობლის ხატის წინ სახლში მუდამ შაბათსა და კვირას შაურიან წმიდა სანთელს ანთებდა.

ეს ამბავი კი მთელმა სოფელმა იცოდა და სადაც კი რამდენიმე კაცი და ქალი ერთად თავს მოიყრიდა, სიცილსა და ხარხარს საზღვარი არ ჰქონდა. იცოდნენ აგრეთვე, ეს ვისი ოინიც იყო. მაგრამ ვინც ეს ოინი ჩაიდინა, ის ყველას ეხვეწებოდა: თქვენი ჭირიმე, ეს დათას ყურამდინ არ მიიყვანოთ, თორემ მომკლავსო.

ერთ მშვენიერ დღეს, დათას ერთ-ერთ ბიძის ოჯახში, ნადიმზე, როდესაც მამაკაცები საკმაოდ შეზარხოშდნენ და მხიარულებამ უმაღლესს წერტილს მიაღწია, სახლისპატრონმა სუფრის თავიდან ბოლოში დათას დაუძახა:

— დათა, როგორ იყო, ჩვენ ბოგირთან ზურგზე ალქაჯი რომ შეგახტა და გარჩობდა! ჰა, ჰა, ჰა!

დათას თითქო თავში კეტი დაარტყეს, თავბრუ დაესხა, გაფითრდა და როდესაც საერთო სიცილი და ხარხარი ასტყდა, უაზრო თვალებით ხან ერთს უყურებდა, ხან მეორეს. ვერ მიხვედრილიყო, ამ ხალხმა ეს მისი შერცხვენა საიდან იცოდა, მაშინ როდესაც, ეს არავის დაუნახავს და თვითონაც არავისთვის უამბნია. ბოლოს დათამ შეამჩნია, რომ ყველა, ვინც იცინოდა, შეჰყურებდა მიტო ჩიტოშვილს, რომელსაც სახე გაწითლებული თავი ჩაეღუნა და თვალებით ხან ერთს, ხან მეორეს ანიშნებდა, გაჩუმდით, ნუ იცინითო, ბოლოს ვეღარც იმან მოითმინა—ფხუკ!—წასკდა სიცილი, წამოვარდა და კარში გავარდა.

დათა მიხვდა ის ალქაჯი ვინ იყო. უარესად გაფითრდა, წამოხტა და მიტოს დაედევნა, მაგრამ იქვე გააკავეს და არ გაუშვეს.

არავის ეგონა, დათა ამ ხუმრობას თუ ასე საწყენათ მიიღებდა და ყველა სცდილობდა, დათა დაერცხვინა და ამით დაემშვიდებინა.

დათა, ხომ არ გაგიჟდი, კაცო!

დათა, არა გრცხვენიან?

გაგეხუმრა, ბიჭო!

მიტოს ხუმრობა როგორ უნდა გეწყინოს! ქალი და კაცი დათას გარს ეხვეოდა და ამბობდა:

— ეგ ალქაჯი ვინ იყო, ეგ ალქაჯი ვინ იყო, ეგ ალქაჯი ვინ იყო.

ბოლოს ერთმა ბებერმა ბაბუამ ასეთი ანდაზა ამოიღო:

— ალქაჯი ალქაჯია, ბოგირზე ალქაჯი ალქაჯია, ბოგირზე ალქაჯი ალქაჯია.

ეს ანდაზა ისეთ ადგილზე ეთქვა, ისეთ ადგილზე ეთქვა, ისეთ ადგილზე ეთქვა,